

2015 CİLT VOLUME 32 SAYI NUMBER 40. YIL ÖZEL SAYI

2015 CİLT 32 SAYI 40. YIL ÖZEL SAYI VOLUME NUMBER

Owned by

Sahibi

Güven Arif SARGIN

Dean, Faculty of Architecture / Mimarlık Fakültesi Dekanı

Editor

Derleyen

H. Çağatay KESKİNOK

Editorial Board

Yazı Kurulu

Ela BABALIK SUTCLIFFE

Osman BALABAN

Güliz BİLGİN ALTINÖZ

Naz A.G.Z. BÖREKÇİ

Fuat GÖKÇE

İpek GÜRSEL DİNO

Gülay HASDOĞAN

H. Çağatay KESKİNOK

Mehmet Koray PEKERİÇLİ

Graphic Design

Grafik Tasarım

Güliz KORKMAZ TİRKEŞ

Printing

Teknik İşler ve Baskı

Hacı İNALTUN

Seyit KAPUSUZ

Information Technologies

Bilişim Teknolojileri

Ozan BİLGE

All Correspondence

Yazışmalar

Bilge BEKTAŞ, Selen TUĞRUL

METU Journal of the Faculty of Architecture

Faculty of Architecture

Middle East Technical University

Dumlupınar Bulvarı, 06800, Ankara, TURKEY

ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi

Mimarlık Fakültesi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Dumlupınar Bulvarı, 06800, Ankara, TÜRKİYE

Tel: (90.312) 210 7038

Fax: (90.312) 210 2297

e-mail: jfa@arch.metu.edu.tr

<http://jfa.arch.metu.edu.tr>

<http://metujfa.arch.metu.edu.tr/>

METU JOURNAL OF THE FACULTY OF ARCHITECTURE ODTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ

METU JOURNAL OF THE FACULTY OF ARCHITECTURE

is a biannual refereed publication of the Middle East Technical University published every June and December. The Journal publishes articles contributing to the development of knowledge in man-environment relations, design and planning, which have theoretical or practical significance. Manuscripts, in English or Turkish, have to be approved by the Editorial Board, which are then forwarded to Referees before acceptance for publication. The Board claims no responsibility for the opinions expressed in the published manuscripts. It is assumed that the manuscripts received by the Journal are not sent to other journals for publication purposes and have not been previously published elsewhere. Translation of other authors' works is not accepted. Manuscripts sent for publication should conform to the format outlined in the Writing Manual that is published in the first (June) issue of each volume or that can be found on the Journal website. Starting from 2013 the 'online submission website' <http://metujfa.arch.metu.edu.tr> is available. Authors should submit manuscripts using the online submission system. It should be noted that manuscripts, which are not submitted through the online system, will not be considered for publication.

The METU JFA is indexed / abstracted by the following databases :

ABZU (A guide to information related to the study of the Ancient Near East on the Web); Arthistoricum.net; Arts and Humanities Citation Index (AHCI); Avery Index (AIAP); The British Architectural Library (The RIBA Index, API); DAAI (Design and Applied Arts Index); DOAJ (Directory of Open Access Journals); EBSCOHost Academic Search Complete; Elsevier Scopus; Gale Publishers Group; Intute: Arts and Humanities; TUBITAK ULAKBİM TR Index; Ulrich's Periodical Directory, EBSCOhost Art Source.

ODTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin, yılda iki kez, Haziran ve Aralık aylarında yayınlanan hakemli bir yayın organıdır. Dergi, insan-çevre ilişkileri, tasarım ve planlama konularında kurama ve uygulamaya dönük tüm katkılara açıktır. Yazılar, Yazı Kurulu'nun incelemesi ve onayı ile ilgili Hakemler'e gönderilir. Olumlu görüş alınması durumunda yazılar Türkçe ya da İngilizce yayınlanır. Yazı Kurulu, yayınlanan yazılarda yer alan görüş ve düşüncelerden sorumlu değildir. Dergi'ye iletilen yazıların, başka yayın organına gönderilmediği ve yayınlanmamış olduğu varsayılır; çeviri yayınlanmaz. Gönderilen yazıların, her cildin ilk (Haziran) sayısında ve Dergi internet sayfasında yayınlanan Yazı Kılavuzu'na uygunluğu aranır. 2013 yılı itibariyle, Dergimiz yazı başvurularını, internet üzerinden kabul etmeye başlamıştır. Başvurusu internet üzerinden yapılmayan yazılar, MFD Yazı Kurulu tarafından değerlendirmeye alınmamaktadır. Çevrimiçi başvuru sistemine; <http://metujfa.arch.metu.edu.tr> adresinden ulaşabilirsiniz.

ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, aşağıdaki yayın dizinlerinde taranmakta / özetlenmektedir:

ABZU (A guide to information related to the study of the Ancient Near East on the Web); Arthistoricum.net; Arts and Humanities Citation Index (AHCI); Avery Index (AIAP); The British Architectural Library (The RIBA Index, API); DAAI (Design and Applied Arts Index); DOAJ (Directory of Open Access Journals); EBSCOHost Academic Search Complete; Elsevier Scopus; Gale Publishers Group; Intute: Arts and Humanities; TUBITAK ULAKBİM TR Dizin; Ulrich's Periodical Directory, EBSCOhost Art Source.

© Copyright 2015
ISSN 0258-5316

Middle East Technical University
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Copyright covers the entire content of the Journal. No illustrations may be reproduced without the authority of the owner, holder or photographer.

Telif hakkı derginin tümünü içerir. Dergideki hiçbir görsel belge, gerçek sahibinin, telif hakkı sahibinin ya da fotoğrafı çekenin izni olmadan kullanılamaz.

METU Faculty of Architecture Printing Workshop
ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği

Ankara, December 2015
Ankara, Aralık 2015

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Editorial / Yazı Kurulu'ndan	iv
Güven Arif SARGIN Mimarlık Fakültesi 40. Yıl Sergisi Açılış Konuşması	13-14
Mete TURAN Önsöz (1975 tarihli ilk sayıya önsöz)	15-16
Çalıştay 40. Yılında Mimarlık Fakültesi Dergisi: Geçmişten Geleceğe	17-35
Ali CENGİZKAN ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi İçin Yeni Yörüngeler	37-42
Seyit KAPUSUZ ODTÜ Basım İşliğı 1976-	43-44
Duygu CİHANGER Mimarlık Fakültesi Dergisi 40. Yıl Sergisi	45-49
ODTÜ MFD 40. Yıl Anı Nesnesi	51

40. YILINDA MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ: GEÇMİŞTEN GELECEĞE

H. Çağatay KESKİNOK*

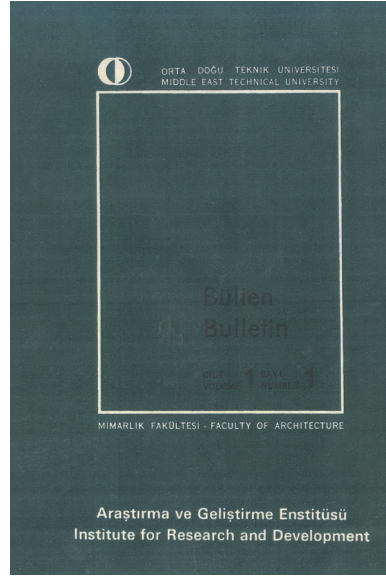
ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi 40. Yılı'nı kutluyor; ulusal akademik dergiciliğin zorluklarına göğüs gererek geçen 40 yıl. Dergiyi çıkarmaya yönelik ilk düşünce ve birikim, 40 yıla yayılan kararlılık ve ısrar, ulusal akademik dergiciliğin geleneğini yarattı.

İlk düşünceyi ortaya atıp MFD'yi kuran, akademik titizlikten ve değerlerden taviz vermeksizin ayakta tutan, sabır ve özveri ile akademik ortamın gelişmesini, ortak çaba ve emeği, kişisel akademik hırslara feda etmeyen değerli hocalarımıza şükranlarımızı sunuyoruz. 12 Eylül sonrasında YÖK Dönemi ile birlikte yayın faaliyeti kesintiye uğrayan Dergiyi yeniden harekete geçirerek zor zamanlardan direnmiş hocalarımıza teşekkürü borç biliyoruz. Derginin yeniden yayın faaliyetine geçmesindeki kararlı tutumu ile o tarihlerdeki Dekanımız Rüştü Yüce'yi saygıyla anmadan geçemeyiz. Bu çaba ve direnç, bir sonraki dönemde MFD'nin akademik tanınırlığının artmasında ve gelişmesinde önemli bir birikim oluşturmuştur.

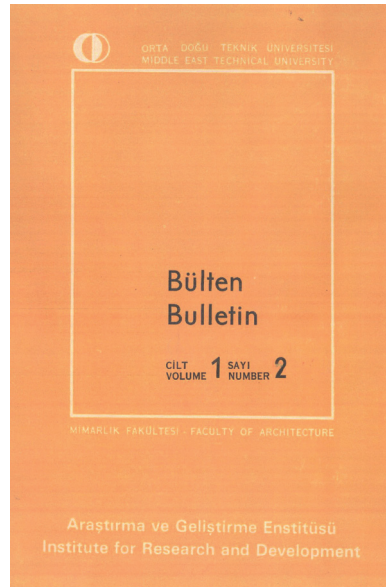
Dergiye, 1971 yılı Ekim ayında yayın yaşamına atılan *Bülten (Bulletin)* (*Mimarlık Fakültesi Bülteni*) öncülük etmiştir. *Bülten*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi çatısı altında oluşturulan Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (Institute for Research and Development) tarafından çıkarılmaktadır. *Bülten*'in Yayın Komisyonu şu kişilerden oluşuyor: Özcan Esmer (Bülten Sorumlusu), Tarık Okyay, Suha Özkan, Okan Üstüncök. Dört sayı çıkan *Bülten*'in 3. sayısı yabancı dilde üretilmiş kavram ve sözcüklerin Türkçe karşılıklarının üretilmesine yönelik bir sözlük girişimidir. Ülker Berke tarafından yayına hazırlanan bu sayının başlığı "Genel Tasarım Sözlüğü Üzerine Bir Deneme"dir. Bu çalışmaya yön veren düşünce MFD'nin yayın ilkelerine ve dil kullanımına yönelik özenini yönlendiriyor günümüzde.

MFD 1975 yılında, "ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin tüm ilgi ve uğraş alanlarında iletişim ve tartışma ortamı oluşturmak amacıyla, öncelikle Fakülte içinde geliştirilen ve özellikle Türkiye ile yakın bölgesinin kaynak ve sorunlarını işleyen özgün çalışmaları yurt içinde ve/veya yurt dışında

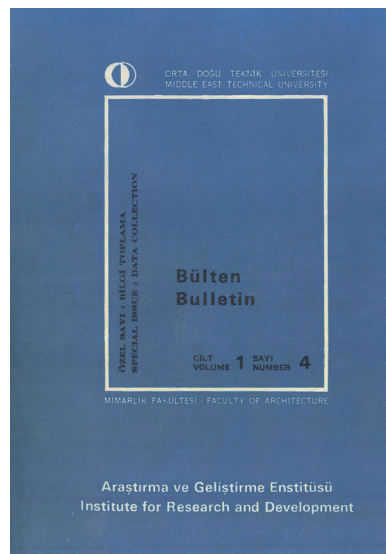
* ODTÜ MFD Derleyeni

İÇİNDEKİLER - CONTENTS	
ON THE TRAINING OF ARCHITECT/RESTORERS FOR TURKEY AND THE MIDDLE EAST Cevat Erder	1
COPÜ ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA KİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜSTÜNE İlhan Tekeli	9
THE PLACE OF POPULATION STUDIES IN SPATIAL PLANNING FOR TURKEY Lella Erder	23
ŞEHİRCİLİK POLİTİKA VE STRATEJİSİ ÜSTÜNE Gürkan Gezici	34
ENDÜSTRİ TASARIMI ÜZERİNE Serim Denel	60
A MATHEMATICAL INTER-CITY LOCATION MODEL FOR SQUATTER HOUSING IN TURKEY Ayşe Gedik	69
BAUNAUS'TA TEMEL TASARIM Bilgi Denel	95
KENT PLANLAMASINA GİRİŞ VE ÇEVRE KAVRAMI - KENT PLANLAMASINA GİRİŞİNİN İZLENİMLERİ İrem Acaroğlu	107
KENT PLANLAMASINA GİRİŞ VE ÇEVRE KAVRAMI - TARTIŞMA Şüner Gürel	110

İÇİNDEKİLER - CONTENTS	
OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA ŞEHİRİN KURUMSALLAŞMIŞ DIŞ İLİŞKİLERİ İlhan Tekeli	115
DESIGN METHODS IN RETROSPECT - A COMMENTARY BIBLIOGRAPHY Süha Çakan	154
ESKİ ESERLER KANUNU TASARISI ÜZERİNDE ÖZGÜLER Ahmet Mumcu, Tuğrul Akpınar, Neve Akpınar, İsmet İliçer	169
KENT TOPRAKLARI SORUNU - İLİMLİ MEVZUAT VE ÇÖZÜM BİÇİMİ İrem Acaroğlu	179
ŞEHİRCİLİK PİLOT DATA BANK'IN KURULMASI ÜZERİNE BAZI DÜŞÜNCELER Ayşe Gedik	211

İÇİNDEKİLER - CONTENTS	
BİLGİ DERLENMESİ VE ÖRNEKLER ARASI KOORDİNASYON Rauf Beyru, Prof., Ege Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi	298
COMPUTERIZED DATA ARCHIVES In the Middle East Technical University Regional Planning Section Lella T. Erder	311
BİLGİ TOPLAMA METODSAL SORUNLAR VE KENTSEL İNDİKATÖRLER Üçcan Kemar	322
RESOURCE LIMITS TO CITY DEVELOPMENT Some Observations on Ankara's Past, Present and Future Walter Haines, Vis.Prof.Dr.,	350
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMASI YÖNÜNDE İSTATİSTİKİN ÖNEMİ Necip İnal, DİE, İstatistik Uzmanı, Ankara.	386
ON STRUCTURES WITH CONTROLLED SUPPORT DISPLACEMENTS Atilla Bilgütay, Assoc.Prof.	390

Özcan Esmel, Raci Bademli ve Tuğrul Akçura.

Suna Güven

MFD'nin kuruluşundaki en belirgin niyet Mimarlık Fakültesi'nin akademik üretimini dış dünyaya, ulusal ve uluslararası akademik ve mesleki ortama taşınmasıdır. Burada vurgulanması gereken önemli konu, kuruluş döneminde, dış dünyaya aktarılmak istenen akademik üretime duyulan özgüvendir. Zaman içinde, akademik yükseltme konularına koşullanmış ölçütlerin belirleyiciliği bu özgüveni zayıflatmıştır. Üzücüdür ki, MFD'nin kuruluşunda ortaya konan amaç ve ilkeler ile günümüzde akademik yükseltme sorunlarının yarattığı ortam karşıtlık göstermektedir.

MFD'nin yayın faaliyetinin kesintiye uğradığı 1981 yılına kadar Yazı Kurulu'nda farklı tarihlerde Ömür Bakırer, İbrahim Canbulat, Aydın Germen, Eşber Yolal, Raci Bademli, Zeynep Rona, Mehmet Asatekin, Ülker Çopur ve Mustafa Pultar görev alıyorlar. Derginin kurulduğu tarihlerde Yazı Kurulu içinden Sayı Derleyenliği uygulamasına sıkça başvurulduğu gözleniyor. 1975 Yılındaki 1. Cilt 2. Sayının derleyeni Suha Özkan'dır. "Yöre mimarlığı ve korunması" konusuna ayrılmış olan 1978 yılındaki 4. Cilt 2. Sayı ile 1979 yılındaki 5. Cilt 1. Sayının derleyenliğini Ömür Bakırer ve Okan Üstüncök üstlenmişler. Yine bu yıllarda dergi yönetiminde Yardımcı Derleyen ve Teknik Derleyen gibi görevler üretilmiş. Bu tarihlerde, Mehmet Asatekin ile Ülker Çopur Derleyen Yardımcılığını üstlenmişler. 1981 Yılında Derleyen Yardımcıları olarak Feyzan Beler, Gülsüm Nalbantoğlu, Bülent Özgüç ve Işık Tarkaner görev üstlenmişler.

YÖK Dönemi ile birlikte, akademik ortamın gelişme ve ilerleme kuralları ve ölçütleri tümüyle değiştirilmiştir. Akademik üretimin -ulusal ya da uluslararası- dış dünya ile paylaşılması amacı yerini Anglo-Sakson akademik dergiciliğin vitrinlerindeki yayın etkinliğine bırakmıştır. Bunun sonucu olarak Dergi, 1981 yılından 1986 yılına kadar çıkmamıştır.

Seksenli yılların ortasında Yazı Kurulu'nun yeniden oluştuğu görülüyor. 1986 yılında yeniden çıkan derginin Derleyen görevini Argun Evyapan üstleniyor. Bu dergi sayısı 1984 yılında yitirdiğimiz hocamız Tuğrul Akçura'ya adanmış. Yazı Kurulu ise Mehmet Asatekin, Sibel Dostoğlu, Haluk Pamir ve Murat Balamir'den oluşmuştur. Ulusal akademik dergiciliğin değersizleştirildiği koşullarda Dergiyi yeniden çıkarmaya yönelik bu girişim çok değerlidir. Buna karşın, bu dönemde ulusal akademik dergiciliğe değer vermeyen bir akademik ortam söz konusudur artık. Bu koşullarda, 1988 yılına kadar yine yayınlanamayan Derginin Derleyenliği görevini Murat Balamir üstleniyor. Yazı Kurulu Mehmet

İbrahim Canbulat 70'li yıllarda bir staj sırasında.

Asatekin, Suna Güven, Selahattin Önür ve Sevinç Yavuz'dan oluşuyor. Kurula 1990'lı yılların başında Ayşen Savaş katılıyor.

2000 Yılı ile birlikte Yazı Kurulu'na yeni üyelerin katılması kararı alınıyor. Yazı Kurulu'na Çiğdem Erbuğ, Ali Cengizkan, Fuat Gökçe, H. Çağatay Keskinok, Ali Uzay Peker ve Güven A. Sargın katılıyorlar. Dergi 2004 yılında 21. Cilt ve 1-2 Sayıları olarak yeniden çıkıyor. Bu sayı ile birlikte, Kurulun bileşiminde de bir değişim gerçekleşiyor. Yazı Kurulu Murat Balamir, Çiğdem Erbuğ, Fuat Gökçe, Ali Uzay Peker, Güven Arif Sargın ve Çağatay Keskinok'tan oluşuyor, Murat Balamir 1988 yılından beri sürdürdüğü Derleyenlik görevini Ali Cengizkan'a devrediyor. Bu sayı ile birlikte sayfa düzeni konusunda Güliz Korkmaz Tirkeş görev üstleniyor. 2009 Yılı 26. Cilt, 1. Sayı ile birlikte Yazı Kurulunda bir görev değişimi daha gerçekleşiyor. Murat Balamir 1986-2009 yılları arasında sürdürdüğü Yazı Kurulu üyeliğini Ela Babalık Sutcliffe'e devrediyor.

1975 yılında ilk Derleyeni Mete Turan ile yayın hayatına atılan MFD, Murat Balamir'in, ulusal düzeyde akademik dergiciliğin zor koşullarında, akademik çevrelerimizde egemen olan yurtdışı yayın gündemlerine tabi olma anlayışına karşı kararlı çaba ve emekleri ile 2000'lere ulaştı. MFD'nin kuruluşuna önderlik eden bu öncüler akademik dergiciliğin önemini, Fakültemizin ve Üniversitemizin gündemine yerleştirdiler. Bu direnç ve kararlılığın oluşturduğu zemin üzerinde Ali Cengizkan'ın emek ve çabalarıyla MFD 2000'li yılların başında uluslararası dizinlerde taranan ve tanınırlığı olan bir dergi durumuna geldi.

MFD'nin kuruluşunda ve gelişmesinde önemli görevler üstlenmiş öncü kadro 25 Aralık 2015 tarihinde MFD'nin 40. Yılı etkinlikleri nedeniyle Mimarlık Fakültesi'nde aramızda olmuştur. Onların deneyim ve birikimleri MFD'nin geleceğine yön verecektir.

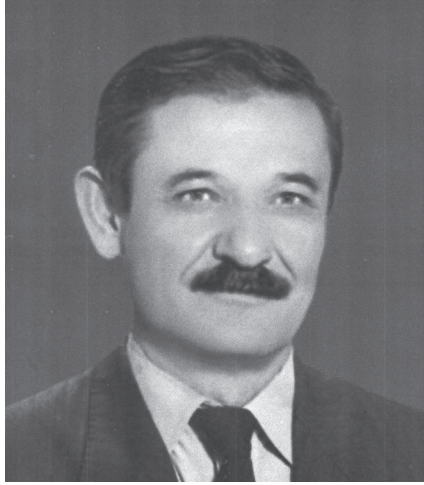
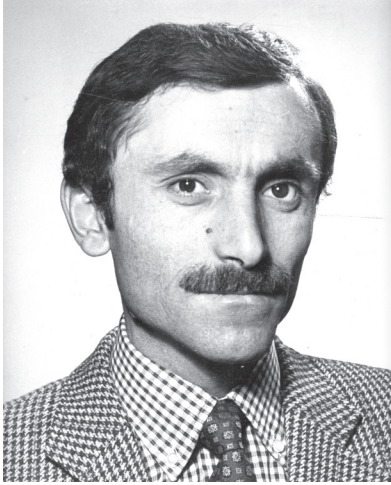
Derginin kuruluş döneminde bir de Teknik Kurulu bulunmaktadır. O dönemlerde, derginin mutfak çalışmalarının, öğretim görevlilerinin gönüllü katkılarıyla yürütüldüğü görülüyor. Teknik Kurul, Mehmet Asatekin, Tahsin Bilirgil, Ferhan Kılıcal, Salih Memecan, Güner Mutaf, Zeynep Rona'dan oluşuyor. Bileşimi zaman içinde değişen bu kurulda bir dönem R. Paul McMiller yer alıyor. İzleyen dönemde zaman zaman Teknik Derleyen olarak Mehmet Asatekin'i görüyoruz. Derginin ilk sayılarında tıpkıbasım sorumluları Mehmet Ali Erkin ve Necati Yurtseven.

Derginin Teknik İşler ve Baskı kadrosunun en güçlü olduğu dönem 1981 yılıdır. Bu yıldaki Teknik İşler kadrosunda Mustafa Ekinci, Seyit Kapusuz, İsmail Seçkin ve Abidin Tüfekçioğlu yer alıyor. Bu denli genişleyen Teknik İşler ve Baskı kadrosuna karşın, 1981 yılındaki 7. Cilt 1. Sayı ile birlikte Dergi uzun bir süre yayınına ara veriyor. Yönetmel sorunlar nedeniyle bu önemli teknik birikim göz ardı ediliyor.

Teknik İşler ve Baskı kadrosuna 1988 yılında Alaaddin Şenlik, Mustafa Kırış, Dursun Kılıç, 1993 yılında Yüksel Algan, 1994 yılında Hacı İnaltun katılıyorlar. 1986 Yılında dizgi işlerinde Gülten Sertkaya görevlendiriliyor. 1988 yılı ile birlikte bu görevleri Derya Solmaz ile Figen Oya üstleniyorlar. 1992 yılı ile birlikte yazı ve dizgi işlerinde İbrahim Dolanbay görev alıyor. İzleyen dönemde Teknik İşler ve Baskı ekibine Ali Duman katılıyor.

Bugün teknik konularda belirli bir kurumsallaşma ve teknik gelişme aşamasına ulaştığımız durumdayız. Bu uzun ve yorucu yolda, Basım İşliğimizin oluşumunda önemli katkıları olan değerli üyelerimizi, özellikle de Mustafa Ekinci'yi anmadan geçemeyiz. Mustafa Ekinci'nin, Basım

Mustafa Ekinci, Mustafa Kırış, Seyit Kapusuz

İşliği'nin, titiz çalışmalar üreten ve gelenek oluşturan bir kurumsal bünyeye dönüşmesindeki özverili katkıları bizlere yol gösteriyor. Bu birikim üzerinde bugün önemli bir teknik gelişmeyi sağlamış durumdayız. Grafik tasarım süreçlerinden sorumlu, sanatçı ve tasarımcı Güliz Korkmaz Tirkeş, basım işlerinden sorumlu, Heidelberg marka baskı makinemize göz bebeği gibi bakan Hacı İnaltun, yayımcı titizliğini ve ustalığını hiçbir zaman yitirmemiş Seyit Kapusuz MFD'nin mutfağının mimarlarıdır. Dergimiz 2013 yılında *on-line* ortamda başvuru sürecine girdi. Bilişim teknolojileri konusunda MFD'yi yönlendiren ve altyapıyı hazırlayan kişi Ozan Bilge'dir. İki değerli yardımcımız var. Yayın başvuru, hakem değerlendirme ve Yazı Kurulu'nun değerlendirme akışını düzenleyen Bilge Bektaş, yayımlanma aşamasına gelmiş yazıları, Derleyenden sonra okuyup, MFD Yazım Kılavuzu'na göre düzeltmelerini yapan Selen Tuğrul. MFD'nin bu mutfağı olmasa dergi çıkmaz!

MFD deneyimi, yalnızca akademik dergicilik açısından sonuçlarıyla değerlendirilmemelidir. ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin yayın geleneği ve MFD'nin yarattığı birikim, 1990'larda öğrenciler ile araştırma görevlilerinin

Hacı İnaltun MFD 2015/2 sayısının basımı sırasında.

girişimi olarak *Media/Girişim* Dergisi'ne zemin oluşturmuştur. Bu girişim Fakültemizin yayın ve dergicilik birikiminin sonucudur. Derginin sorumlu yayıncısı ise o tarihlerdeki Dekanımız Rüştü Yüce'dir. İlk sayının önsözünde hocamızın şu kısa anlamlı yazısı yer alıyor:

“ODTÜ'nün ilk ve en köklü Fakültesi olan Mimarlık Fakültesi bünyesinde öğrencilerin sosyal etkinliklerini teşvik eden ve düzenleyen bir birimin Girişim adıyla kuruluşu ve öncelikle mesleki eğitime katkı getiriçi çalışmalar başlatması Fakültemiz mensupları ve Dekanlık tarafından memnuniyetle izlenmektedir. Kanımızca *Media* bu anlamda önemli bir girişimdir.

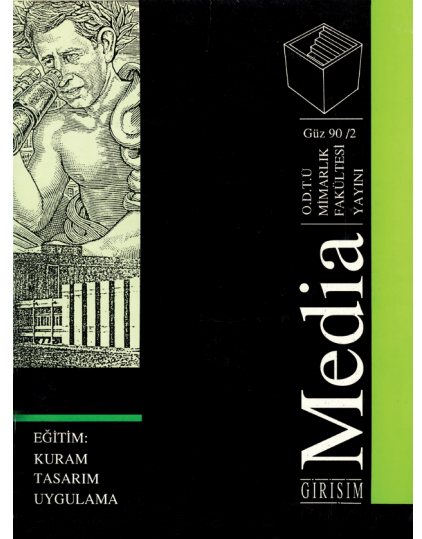
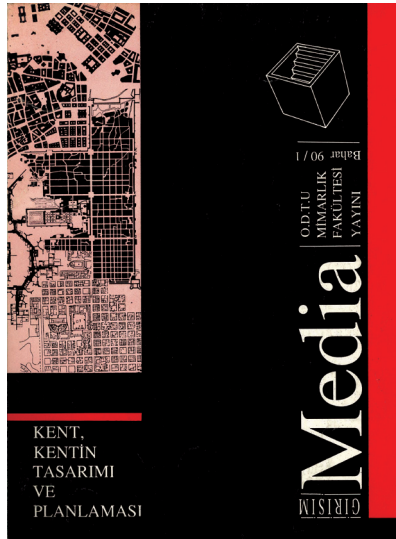
Media'nın Fakülte genelinde en deneyimli öğretim üyesinden en genç öğrencisine kadar herkesin katılabileceği bir mesleki platform yaratması, akademik bir hüviyet arzetmesi ve bu hizmetin süreklilik kazanması en içten temennimdir.

Bu duygularla Girişim'de görev alan gençlerimizi ve onlara yön veren öğretim üyelerimizi kutluyor, çalışmalarında başarılar diliyorum. Sevgi ve saygılarımla,”

Media/Girişim Dergisi'nin 1990/1 Bahar sayısının ana konusu “kent, kentin tasarımı ve planlaması”dır. Bu sayının Basın Yayın Birimi Sorumlusu Korkut Onaran. Yayın Kurulu bu sayıda Murat Ayaş, Erkin Aytaç, Korkut Onaran, Güven Arif Sargın ve Zeki Kamil Ülkenli'den oluşuyor. Bahar Dönemi Komitesi'nde şu kişiler yer alıyor: Selda Akalın, Zehra Akdemir, Ela Alanyalı, Murat Ayaş, Erkin Aytaç, Jale Beşkonaklı, Güliz Bilgin, Saniye Boran, Meltem Büyükhatoğlu, Aslıhan Demirtaş, Gül Asli Dinçer, Zeynep Mennan Ekmen, Yunus Eşkinat, Eda Güz, Figen Işık, Demir Kızılkaya, Erdal Kirkizoğlu, Elif Mihçioğlu, Korkut Onaran, Ersan Ocak, Can Osten, Zeynep Önen, Turgay Papila, Ayşen Sanbur, Güven Arif Sargın, Adnan Syed, Ebru Torun, Ebru Yılmaz, Şirin Uluçam, Zeki Kamil Ülkenli. Kapak ve Grafik İşleri sorumlusu Ali Osman Öztürk; Bilgisayar ve Dizgi İşleri'ni Murat Ayaş, Korkut Onaran, Seyit Rıza Tiğrek, Zeki Kamil Ülkenli üstlenmiş. Baskı ve Teknik İşler sorumluları Mustafa Ekinci, Seyit Kapusuz ve Abidin Tüfekçioğlu.

Derginin 1990/2 Güz sayısında ise ana konu olarak eğitim, kuram, tasarım ve uygulama seçilmiş. Derginin kurullarına katılımda, öğrencilik koşullarına bağlı hareketlilik gözleniyor. Bu sayıda Basın Yayın Birimi Sorumlusu Yunus Eşkinat'dır. Yayın Kurulu ise şu üyelerden oluşuyor:

Media Dergisi'nin sorumlu yayıncısı, o tarihlerdeki MF Dekanı Rüştü Yüce.

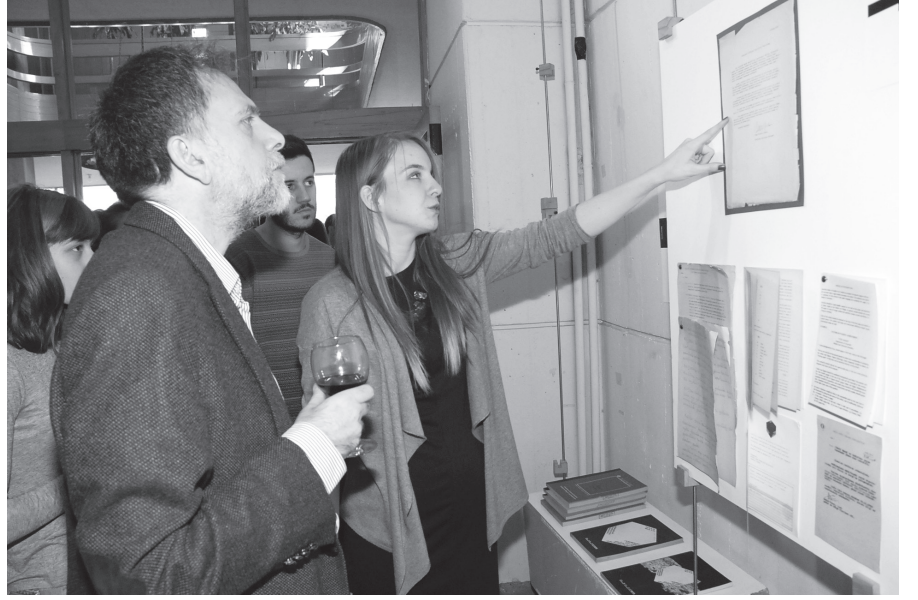

Selen Tuğrul, Bilge Bektaş, Ozan Bilge, Güliz Korkmaz Tirkeş

MFD 40. Yıl sergisi açılışı sırasında MF Dekanı Güven Arif Sargın sergiyi hazırlayan Duygu Cihanger'le.

Murat Ayaş, Erkin Aytaç, Yunus Eşkinat, Korkut Onaran, Zeki Kamil Ülkenli. Derginin Güz Dönemi Komitesi'nde ise şu isimler yer alıyor: Ela Alanyalı, Elvan Altan, Esra Akcan, Ali Tan Aran, Murat Ayaş, Zeyno Aygen, Erkin Aytaç, Güliz Bilgin, Can Bilsel, Gamze Demiröz, Aslıhan Demirtaş, Yunus Eşkinat, Özlem Gürses, Ayşe Köse, Filiz Köse, Elif Mihçioğlu, Korkut Onaran, Can Osten, Zeynep Önen, Aydın Polatkan, Zeki Kamil Ülkenli. Bu sayının bilgisayar ve dizgi işlerini Şirin Uluçam üstlenmiş. Panel çözümü ve çeviri sorumluları ise Ela Alanyalı, Elvan Altan, Ayşe Köse, Filiz Köse, Zeynep Önen. Kısa süre çıkabilmiş olsa da *Medial/Girişim* Dergisi deneyiminde yer alan isimler bugün ülkemizin mesleki ve akademik ortamlarında yer alan ve görev üstlenen önemli kişiliklerdir.

Bizler, 40 yıl önce atılan önemli bir adımı geliştirmeye çalışıyoruz yalnızca. Sabırlı ve kararlı bir çabanın sonucu olarak, MFD'nin bugün önemli bir çekim merkezi haline geldiğini belirtmeliyiz.

2015 yılı verilerine göre MFD'ye yılda yaklaşık 200 yazı başvurusu yapılmaktadır. Her yazı, konusunda uzman 3 hakeme gönderilmektedir. Burada, yazar ve hakemlerle birlikte yaklaşık 800 kişinin yer aldığı bir akademik etkinlikten söz ediyoruz. Bu başvuru sayısının, geçmişte yapılmış yayın başvurularına göre abartılı olması düşündürücü olabilir. Uluslararası dizinlerde taranan dergilerde yayın etkinliği, üzücüdür ki, yükselme kaygılarıyla günümüz akademik ortamında benimsenen bir durumdur. Uluslararası dizinlerde taranıyor olması gibi ölçütler MFD'nin kuruluş düşüncesindeki ana felsefenin çok ötesinde olduğunu belirtmemiz gerekiyor. Dile getirilen olumsuzluklara karşın, tablo kıvanç

1975-2015 ODTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ/MFD**MFD DERLEYENLERİ**

Mete Turan	1975-1981
Argun Evyapan	1986-1988
Murat Balamir	1988-2001
Ali Cengizkan	2001-2013
H.Çağatay Keskinok	2013-

YAZI KURULU ÜYELERİ

Mete Turan	1975-1981
Necva Akçura	1975-1976
Suha Özkan	1975-1981
Okan Üstüncok	1975-1981
Ömür Bakırer	1975-1981
İbrahim Canpulat	1975-1981
Özcan Esmer	1975-2000
Tarık Okyay	1975-1976
Mehmet Adam	1975-1976
Aydın Germen	1975-1976
Eşber Yolal	1977-1980
Raci Bademli	1977-1980
Zeynep Rona	1977-1978
Mehmet Asatekin	1977-2000
Ülker Çopur	1977-1981
Mustafa Pultar	1977-1981
Argun Evyapan	1986-1988
Sibel Dostoğlu	1986-1988
Haluk Pamir	1986-1988
Murat Balamir	1986-2008
Suna Güven	1988-1991
Selahattin Önür	1988-2000
Sevinç Yavuz	1988-1991
Ayşen Savaş	1992-2000
Çiğdem Erbuğ	2000-2014
Ali Cengizkan	2000-2015
Fuat Gökçe	2000-
H.Çağatay Keskinok	2000-
Ali Uzay Peker	2000-2011
Güven Sargın	2000-2015
Naz Evyapan Börekçi	2014-

ODTÜ MFD'nin Derleyenleri ve Yazı Kurulu Üyeleri.

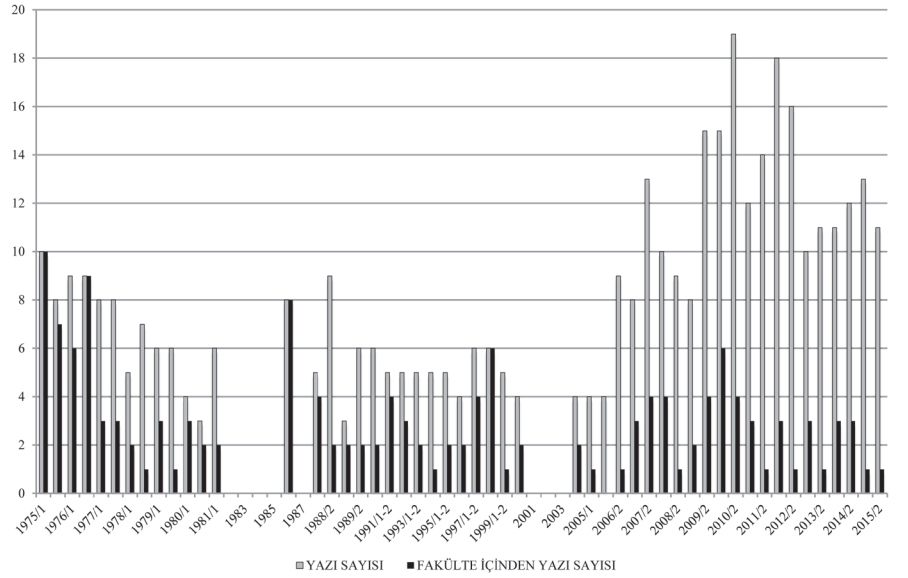
vericidir. Sorunumuz MFD'nin, kuruluşundaki ana ilkeler doğrultusunda nasıl sürdürüleceği, gelecek kuşaklara ve akademik ortamlara nasıl taşınacağı, ülkemizin yapılaşma, mekân tasarımı, yerleşmelerin planlanması ve tasarımına yönelik etkinliklerine nasıl bir akademik altyapı sunacağı, ulusal sorunlardan evrensel bilginin oluşumuna ne tür katkıların yapılacağıdır. "40. Yılında Mimarlık Fakültesi Dergisi: Geçmişten Geleceğe" başlıklı çalıştay bu amaçla düzenlenmiştir.

40. Yıl Anı Nesnesi'ni ciddiyetiyle ele alıp heyecanıyla tasarlayan, kuruluş döneminde Teknik Kurul'dan ve Teknik Derleyenlik görevinden başlayarak

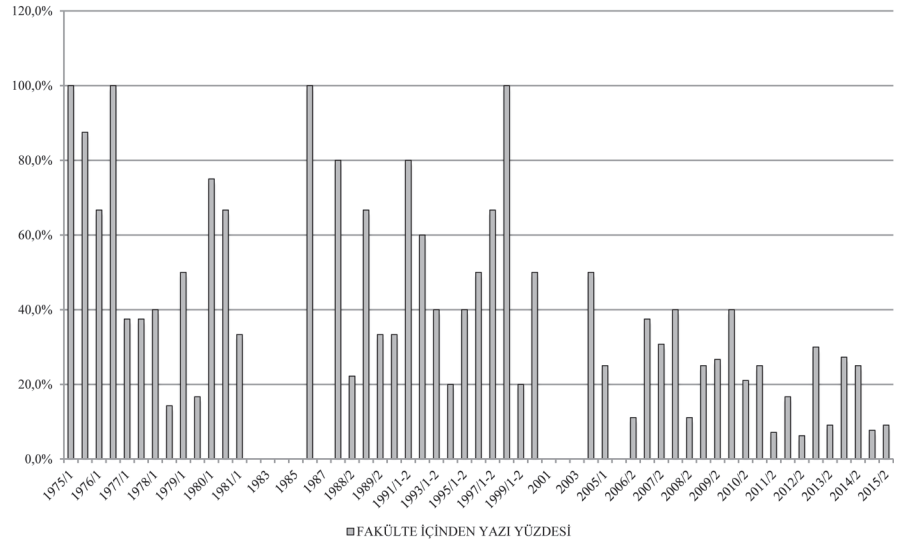
Yazı Kurulu'nda 23 yıl gibi en uzun süre görev üstlenmiş Mehmet Asatekin hocaya şükranlarımızla. Bu tasarımın uygulamasını gerçekleştiren Ataman Özdemir'e, 40. Yıl Sergisi'ni hazırlayan Duygu Cihanger'e, etkinliğin iletişim ortamını sağlayan Burak Büyükcivelek'e, akademik ortamın sorumluluğunun bilinci ve ciddiyetiyle yazı değerlendirmeleri yapan hakemlerimize sonsuz teşekkürler.

MFD'ye emek vermiş, kuruluşunda önemli görevler üstlenmiş, geleceğe önemli bir akademik miras bırakmış, şu anda aramızda bulunmayan Mehmet Adam, Özcan Esmir, Tarık Okyay, Aydın Germen, Eşber Yolal ve Raci Bademli hocalarımızı saygıyla anıyoruz.

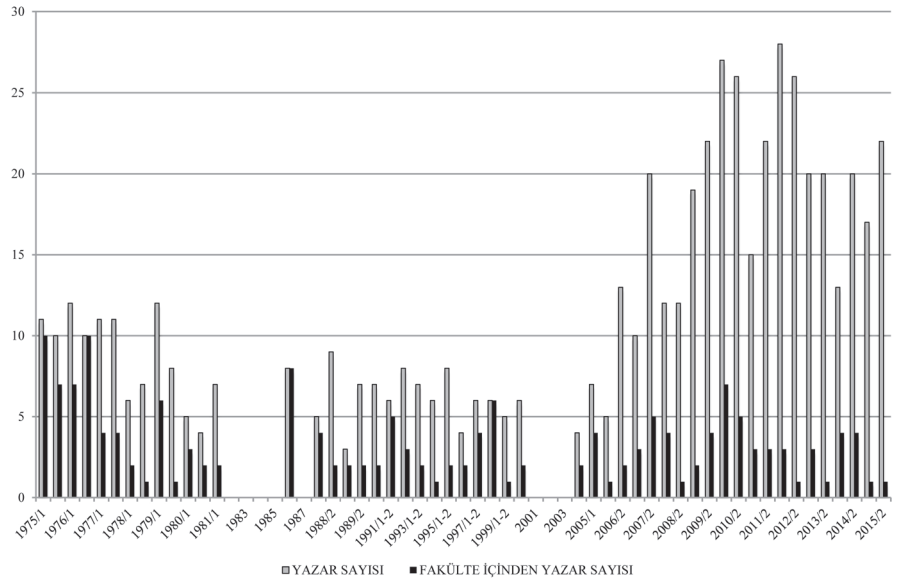
Yıllara göre yazı sayıları, Fakülte içinden yazı sayıları.

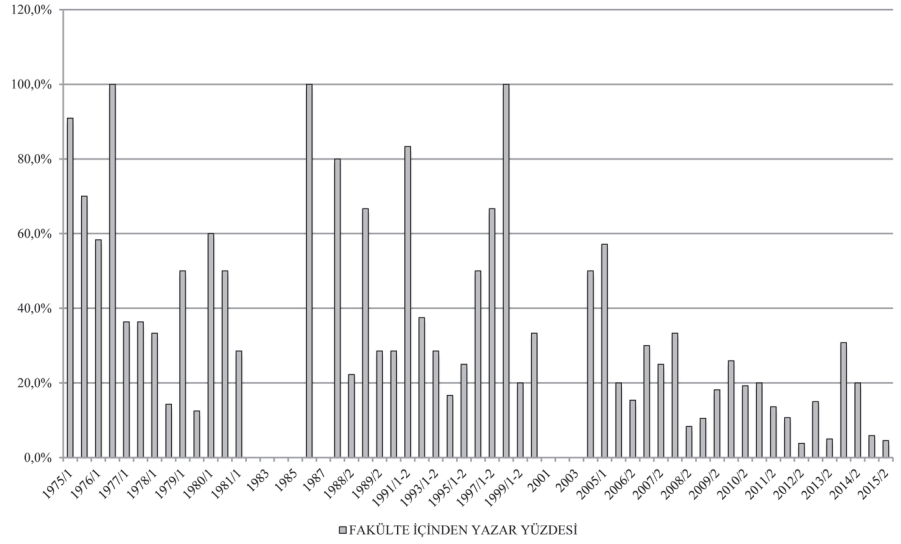
Yıllara göre Fakülte içinden yazıların oransal değişimi.

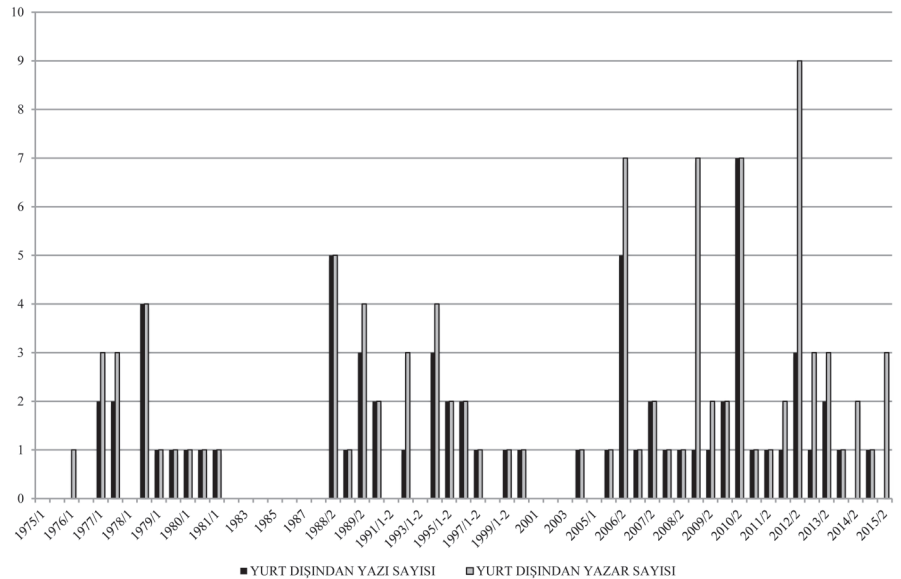
Yıllara göre yazar sayıları, Fakülte içinden yazar sayıları.

Yıllara göre Fakülte içinden yazarların oransal değişimi.

Yıllara göre yurt dışından yazı ve yazar sayıları.

MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ 40. YIL SERGİSİ AÇILIŞ KONUŞMASI

Güven A. SARGIN*

Mimarlık Fakültesi Dekanlığı görevini bir önceki dekanımız Ali Cengizkan'dan devralırken, birlikte üstlendiğimiz sorumluluğun ne denli kapsamlı ve ağır olduğunu sayısız kez sizlerle paylaşmış, Fakültemizin tarihi ve özgün kültürüne başat bir yönetim anlayışını etkin kılacağımızı birlikte teyit etmiştik. Haziran 2016'da yaptığım sunum sırasında sorumluluğumuz ne denli ağır olursa olsun, içinde bulunduğumuz ve sıklıkla bileşeni olmaktan gurur duyduğumuz Fakültemizin özgün demokratik yapısı, eşitlikçi, adaletli ve kolektif bir üretim ve bu tür bir üretim için gerekli olan ortaklaşmayı sağlayacak özgün nitelikleri içermekte olduğuna dikkat çekmiştim. Bu bağlamda, sözü edilen, var olduğu peşinen kabul edilen 'niteliklerin' ne olduğunu sıklıkla anımsamak ve yeri geldiğinde de 'kurumsal hafızamıza' başvurmakla yükümlü olduğumuzu bu etkinlik kapsamında sizlerle bir kez daha paylaşmak isterim. Kurumumuzu inşa eden ve kurumsal hafızamızda yer edinen kimi niteliklerin tamamını burada sıralamak ve her birine yer ayırmak olası durmuyor. Öte yandan, etkinliğimize aracı olan Dergimize ilişkin yorumlarımı sizlerle özetle paylaşmak isterim.

Mimarlık Fakültesi Dergisi, salt bu çerçeveden bakıldığında bile, kurumun özellikli bir değeri olarak kurumsal hafızamızda yer tutuyor; 40 yıla varan bu engin birikim, akademik üretimin gönenci, Fakültemizin kuram ve uygulama arasındaki özgün arayüzleri ve akademik faaliyetlerin toplumsal bir faydaya dönüşmesi süreci kapsamında, hem kurumu ve hem de kurumun tüm bileşenlerini, salt Türkiye coğrafyasında değil, yakın çevresi ve eşidi olduğumuz akademik küresel ağların içinde de ayrıcalıklı bir yere oturtuyor, ODTÜ Mimarlık Fakültesi'ni özellikli kılıyor; hepimiz bunun farkındayız ve hiç şüphesiz ki, gurur duyuyoruz.

Mimarlık Fakültesi Dergisi'nin 40. Yılı kapsamında bir dizi etkinlik düzenliyor; bu süre içerisinde kurumsal hafızamızı yoklayarak, tazeleyerek Fakültemizin değerlerini bir kez daha anımsıyor ve dolayısıyla kurumsal bağımızı, aidiyetimizi güçlendiriyoruz. Bugün gerçekleştirdiğimiz ve

dergimizin derleyenlerini, Yazı Kurulu üyelerini ve emekçilerini bir araya getiren çalıştay ve hemen sonrasında düzenlediğimiz bu sergi, dergimizin ne tür bir değer içerdiğini ve bu değer nasıl üretilip, kalıcı kılındığını görünür kılmaya anlamında çok önemli bir görev üstleniyor. Bu süreci örgütleyen derleyenimiz, Çağatay Keskinok'un şahsında, etkinliğe emeği ile katkı veren tüm bileşenlerimizi kurumumuz adına yürekten kutluyor ve dostça selamlıyoruz; umarım çalıştay ve sergi bizleri bir arada tutan, kurumsal aidiyetimizi oluşturan kimi değerleri içselleştirmemiz için önemli bir arayüz olarak tüm bileşenlerimizce kabul görür. Son olarak, kurumsal hafızamızda yer edinen ve 'beşerî' gönencimizi ilmik-ilmik ören-inşa eden kimi efsane isimlere de en derin şükranlarımızı sunuyoruz; dergiyi uzun soluklu, özgün ve özerk bir akademik ortama dönüştürerek, planlama, mimarlık ve tasarım kültürünün gönencine koşulsuz emek veren Fakültemiz eski ve yeni bileşenlerini saygıyla selamlıyoruz; umarım onlar da burada olmaktan ve 40 yılı hep birlikte anmaktan mutluluk duyuyorlardır.

Bizlere düşen görev ve sorumluluklara değinerek, yayın ortamı ve dergimiz emekçilerinin Fakültemizin ayrıcalıklı kültürünü nasıl inşa ettiğini sizlerle bir kez daha paylaşmak istedim; umarım son 40 yıldır süregelen bu demokratik, kolektif üretim kalıcı kılınır ve her daim Fakültemizin gönenci olur.

ÖNSÖZ*

Mete TURAN**

ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi bilimsel açıdan çevre sorunlarına kuramsal ve kılğısal yollardan ışık tutan, eğitim ve uygulamada değişik yönlendirmeleri araştıran yazıların oluşturacağı bir yayın olma çabası gütmektedir. Amacı çevre sorunları ile ilgili, gerek kavramsal gerekse de deneysel düzeyde araştırma yapan, çalışma sürdüren kişilere bir tartışma ve düşünüş alış-verişi olanağı sağlamak olarak saptanmıştır. İnsan-çevre ilişkilerini, çevre ile ilişkili davranış ve tutumları inceliyen ve araştıran değişik akademik ve uğraşı dallarındaki kişilerin bilimsel çalışmalarını, yöntemlerini, deneyimlerini, bulgularını sonuç ve süreçlerini birbirlerine duyurabilme ve aktarma yollarını sağlamayı amaç edinen bir iletişim aracıdır bu dergi. Kapsamı içine girebilecek konular kısaca sıralanabilir: Çevrenin ve insanın birbirlerine olan karşılıklı etkenlikleri; değişik boyutta ve düzeydeki çevre etmenlerinin insanın algılamasında ve çevre ile olan fiziksel ve ansal alış-verişinde bıraktığı etkileri; insanın yaşama süreci içinde çevreye getirdiği değişiklikler ve bu değişikliklerin toplumların ve bireylerin bilişsel gereksinmelerinde yansımaları; çevresel zorlamalar karşısında ve değişen çevresel koşullar içinde insanın yalın davranımı; çevreyi değerlendirmesi, çevresel bilinci geliştirip pekleştirecek tüm olaylar dizisi.

Görüldüğü gibi kapsam oldukça geniş tutulmuştur. Çevre sorunları ve insan-çevre ilişkileri üstüne yapılan çalışmaları yansıtabilecek bilimsel bir dergi kesinlik ile ne yalnızca bir akademik ne de bir uğraşı dalının tekelinde kalabilir; içeriğinin özünde yatan ve bütün karmaşık sorunlara özgü olan çok yanlı ve değişik çalışma-dalları-arası bir nitelik gerektirir bu tür bir derginin kapsamı. Yine konunun gerektirdiği biçimde çalışmalar yerel ve yöresel olabileceği gibi geniş boyutları içeren, daha evrensel çalışmalara yönelik araştırma ve çalışmaların oluşturacağı yazıların yayını yapan, somut olduğu kadar soyut anlamdaki inceleme yazılarının oluşturacağı bu yayın organı, çevre sorunları ile ilgili bilgi üretimine ve geliştirilmesine bir katkıda bulunmak amacı ile düşünülüp gerçekleştirilmiştir. Koyu ve katı uğraşı anlayışının sınırları dışına çıkıp

* 1975 tarihli ilk sayıya önsöz

** ODTÜ MFD Kurucu Derleyeni (1975-1981)

çeşitli bilgi dallarının insan-çevre ilişkilerine odaklaştığı ortak bir sorun olarak onayan bir düşünce, kanımızca üstüne eğilimesi, çözümlenmesinin yapılması ve çözüm seçeneklerinin belirginleşmesi için zorunlu bir koşuldur. Bu düşüncenin ürünü olarak bir bilgi birikimi sağlanması bunun çevre sorunları ile ilgili çok kişiye iletilebilmesi ve çeşitli bilim dallarında çalışma yapan kişilerin birbirlerini duyup dinlemesi ancak ortak konuların üstüne eğilen değişik yaklaşımların ve görüş açılarının bir araya gelmesi ile sağlanabilir. Bu gerçekler ile dergimiz ne yalnızca salt mimarlık, plancılık ve koruma-onarımcılık ile uğraşanların ne de katı uğraşı anlayışının bir ürünü olan, dar çerçeveden olaylara bakan ve kendi uğraşları içinde bir bütünün gerçek anlamını yitirenlerin tekelindedir. İnsan-çevre ilişkilerine kendi açılarından yaklaşan birçok bilim dalının (örneğin: toplumbilim, ruhbilim, çevrebilim, ekonomi, mühendislik, tarih, insanbilim, coğrafya) ürünü olan, bilimsel araştırma sınırları içinde sürdürülüp gerçekleştirilmiş ve çevre sorunlarına odaklanan yazılar oluşturacaktır bu dergiyi.

ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 1971-1975 yılları sırasında ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde teksir basımı ile çok sınırlı sayıda yayımlanan *Bülten*'in oluşturduğu bir düşün düşünün ürünüdür.

Çeşitli nedenler ile yayını aksayan ve çok sınırlı bir okuyucu kitlesine ulaşabilen *Bülten* gerçekte bu derginin bir başlangıcıdır. Niteliksel olmasa bile niceliksel bir değişikliğe uğradığından ve ileride doğabilecek bazı karışıklıklara yol açmasından duyduğumuz endişe ile yeni bir biçim ve daha geniş bir kapsam ile ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi adı ile bundan böyle yayıma başlıyoruz. Ümidimiz insan-çevre ilişkileri ve tüm çevre sorunları ile uğraşan, üstünde araştırma yapan kişilere faydalı bir kaynak sağlayabilmektir.

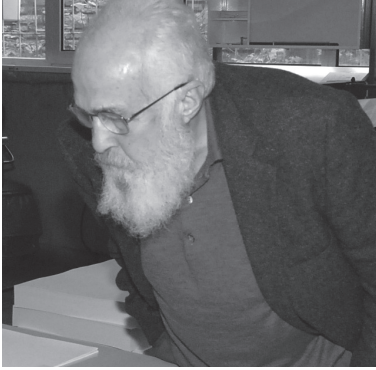
40. YILINDA MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ: GEÇMİŞTEN GELECEĞE

Çağatay Keskinok: Değerli hocalarım, bizleri kırmadınız, bu davetimizi kabul ettiniz. Dergimizin 40. yılında, dergiyi çıkartan ilk düşünce ve birikim, kırk yıla yayılan kararlılık ve ısrar, bizler açısından çok önemli. 40. Yıl etkinliğimiz bir anma ya da bir vefa borcunu yerine getirmek değil; kuşkusuz bunlar önemlidir, ancak esas önemli olan, önümüzdeki kırk yılın önünü açacak tartışmaları sizlere yaptırabilmek, sizlerin katkısını alabilmek.

MFD'nin kuruluşuna ve gelişimine katkıda bulunan, sabır ve özveriyle akademik ortamın gelişmesini, ortak çaba ve emeği, kişisel akademik hırslara feda etmemiş değerli hocalarımıza en derin saygılarımı sunarım. İlk düşünceyi ortaya atıp, Mimarlık Fakültesi Dergisi'ni zor zamanlarda, inatla akademik titizlikten taviz vermeksizin ayakta tutan hocalarımıza şükranlarımı sunuyorum. Dergimiz, 1975 yılında "ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin tüm ilgi, uğraş alanlarında iletişim ve tartışma ortamını oluşturmak amacıyla, öncelikle fakülte içinde geliştirilen ve özellikle Türkiye ile yakın bölgesinin kaynak ve sorunlarını işleyen özgün çalışmaları, yurtiçinde veya yurtdışında eğitim, araştırma, uygulama alanlarında bulunan kişi ve kurumlara, Türkçe ve İngilizce dillerinde yaymak" üzere kurulmuştur. Bu, dergimizin yönergesinde yer alan amaç maddesidir. Burada saygı duyulması gereken önemli konu, kuruluş dönemindeki dış dünyaya aktarılacak istenen akademik üretime duyulan özgüvendir.

MFD uzun süreli bir emeğin ve kararlı bir tutumun ürünüdür. İki dilde yayınlanan derginin temel görevi, ilgi alanlarında ulusal düzeyde üretilen akademik bilginin uluslararası ortama taşınması, bunun yanı sıra, başka dillerde üretilmiş olan bilginin ulusal ortamda özümsemesi, eleştiri koşul ve ortamının yaratılması ve evrensel düzeyde bilgi üretilmesine katkıda bulunulmasıdır. En az bunlar kadar önemsenmesi gereken, ulusal düzeyde bilgi paylaşımının sağlanmasıdır.

"40. Yılında Mimarlık Fakültesi Dergisi: Geçmişten Geleceğe" başlıklı çalıştayın amacı, MFD'nin kuruluş ve izleyen dönemlerinin bilgi ve deneyiminin aktarılması ve akademik dergiciliğin ülkemizdeki ve yurtdışı ortamlardaki sorunları kapsamında geleceğe dönük önerilerin tartışılmasıdır. Bu tartışmaların, mekân bağlamı, akademik tartışmanın dili ve akademik gelişme ölçütleri üzerinde yoğunlaşmasını beklemekteyiz.

Mete Turan

Murat Balamir

Ali Cengizkan

H. Çağatay Keskinok

MFD, tasarım-planlama, mimarlık-şehircilik alanlarında sanat-bilim, teknoloji-stratejik düşünce ve siyaset, fen bilimleri-toplum bilimleri, bilim-tarih yazımı, bilim-felsefe, tarih yazımı-tarihsel çevre ve koruma, toplum-mekân ilişkilerinde yazı ve araştırmalara açık bir dergidir.

Mimarlık Fakültesi çatısı altında çıkan ve dile getirilen yelpazedeki konulara ve sorun alanlarına açık bir derginin, her zaman mekânın biçimi ve düzenlenmesi odaklı bir bağlam yaratma gibi temel bir sorunu bulunmaktadır. Bu nedenle, en can alıcı sorumuz MFD'nin dile getirilen konu zenginliği içinde mekân odaklı bütünleştirici bir bağlam yaratıp yaratamadığı olmalıdır.

Önemli tartışma çerçevelerimizden biri de akademik ve bilimsel tartışmanın dili ile ilgilidir. MFD'de yayınlanmak üzere sunulan yazılara uygulanan yazım kuralları, bilimsel ve akademik düşüncenin kendi dilimizde üretilmesi ve geliştirilmesinin, bilimsel ve akademik ortamda yetkin ve bağımsız kalma hedeflerine erişimde öncelikli bir sorumluluk olduğu düşüncesiyle geliştirilmiştir.

Diğer tartışma çerçevemiz bilimsel ve akademik yayıncılığın, akademik ilerlemedeki yeri ile ilgilidir. Bu kapsamda ulusal akademik dergicilik ile uluslararası düzeyde bilginin paylaşımı ve dolaşımı arasındaki ilişki, akademik yükselme süreçlerinin bilimsel ve akademik yayıncılık üzerindeki etkileri tartışma konularımızdır.

Bu çalıştaydaki tartışma konularımız özetle geleceğe dönük olarak dergimizin kendine nasıl bir yol çizeceği, tasarım, planlama, mimarlık, şehircilik, sanat, bilim, teknoloji, stratejik düşünce, siyaset, fen bilimleri, toplum bilimleri, bilim ve tarih yazımı, bilim felsefe, tarih, tarihsel çevre, koruma, toplum-mekân ilişkilerinde ortak bağlamın nasıl yaratılacağıdır. Mekân odaklı bütünleştirici bir bağlamın nasıl yaratılacağı önemli bir konudur MFD için. Diğer yandan, ulusal akademik dergicilik ile uluslararası düzeyde bilginin paylaşımı dolaşımı arasındaki ilişki çerçevesinde, akademik yükseltme süreçleri açısından dergimizin geleceğini nasıl değerlendirmeliyiz? Bu konuların bu çalıştayda tartışılacağını ümit ediyorum.

12 Eylül sonrasında YÖK'ün kuruluş sürecinin açık etkileri görülmektedir. 1981-1986 yılları arasında dergimizin çıkmadığı bir dönem bulunmaktadır. Yayın faaliyetine yeniden başlayan dergide - tartışmamız açısından önemli olduğunu düşündüğümüz- fakülte içinden yazı sayısı, toplam yazılar içinde yine yükseliyor. Çünkü özverili ve iradi bir tutumla yeniden yayın faaliyetine başlanmak isteniyor. Oysa bu dönem, akademik çevrenin artık dış dünyada yayın yaparak akademik yükselmeye yöneldiği, o nedenle de MFD gibi dergilere ilginin olmadığı bir dönem.

Uluslararası dizinlerde taranır durumuna geldikten sonra MFD'ye yayın başvuruları hızla arttığı görülüyor. Bu ilgi kuşkusuz kıvanç vericidir. Ancak bu sürecin de kendi içinde kimi zayıflıkları ve sorunları bulunmaktadır. Bunları MFD'nin kuruluşundaki ana düşünce ve amaçlarla birlikte tartışmalıyız. Sözü daha fazla uzatmak istemiyorum. İzinizle ben de bir Derleyen ve Yazı Kurulu üyesi olarak deneyimlerimi aktarmak üzere Çalıştaydaki yerimi almak istiyorum. Şimdi Çalıştayın yönetimini yapmak üzere Derginin Kurucu Derleyeni Mete Turan hocamı davet ediyorum.

Mete Turan: Teşekkür ederim.

Gündeme getirip tartışmakta yarar bulunan iki konu var. Biri kurumsal kimlik; ve bu dergi bunu 40 yıl içinde başarmış ve belirli bir düzeye getirmiş durumda. İlk kurulduğunda çok iyi hatırlıyorum aramızdaki konuşmaları; "bir yıl mı sürer iki yıl mı", "üçüncüsü olur mu" diye sürekli kaygı içindeydik. İkincisi de derginin yayınlanmasının zorunluluğu, özellikle de bu dijital çağda. İnternete girdirdiğimizde bilginin güvenilirliğinden emin değiliz. Bu böyle olunca da akademik dergilere çok daha fazla gereksinim var gibi geliyor bana. Özellikle de hakemli akademik dergilere, ister fakülte içinden çıksın yazarları isterse fakülte dışından. Derginin uluslararası ortama açılması çok daha sağlıklı. Bütün bunlar olduğunda, galiba akademik dergiciliğe eskisinden daha da fazla bir gereksinim var gibi geliyor bana.

Murat Balamir: Bazı noktalara

düzeltilme ihtiyacını duyuyorum.

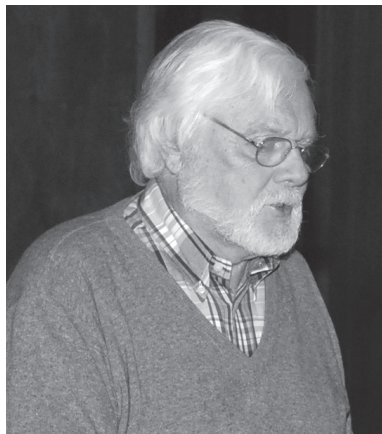
1980 Darbesi sonrasında 8 yıllık bir boşluğumuz var. Bu 8 yıllık boşlukta, bir tane Argun Evyapan'ın önyak

3 Mart 1976 tarihli ODTÜ MFD Yazı Kılavuzu (METU JFA Writing Manual)

Ömür Bakırer

Mustafa Pultar

olduğu bir sayı çıktı; o da Fakülte içinde yapılmış doktora çalışmalarının özeti niteliğindeki yazılardan oluşan bir sayıydı. Ama sekiz yıllık bir boşluktu. Şunu dile getirmek istiyorum: Ben bir enkaz devraldım. Birincisi bu. İkincisi, yine şükran borçları içinde olduğumuz kişileri sayarken Mustafa Ekinci'yi unutmayalım. Onun çok büyük katkısı var. Her şeyden önce basım işlerindeki makinanın alımı ve onun işlerliği, işler hale getirilmesiyle ilgili.

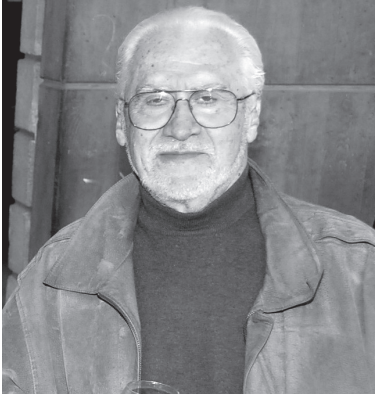
Mustafa Pultar: Biraz eski yıllara dönmek istiyorum. Dergiden önce çıkmış olan Araştırma Geliştirme Bülteni'nden söz edildi. Bu bültenin gündeme getirilmesinde Orhan Özgüner'i anmam gerekiyor. Bu girişim Orhan Özgüner'in dekanlığı sırasında ortaya çıkmıştır. Orhan Özgüner Fakültede araştırma işleriyle görevli dekan yardımcısı olarak beni tayin etmişti. Sözüme ettiğim bülten o girişimin sonucu ortaya çıkmıştır ve arkasındaki düşünce şudur; o zamana kadar Mimarlık Fakültesi sadece tasarıma yönelikti ve bir üniversite kurumunun bölümü olarak faaliyet göstermeyen bir yüksekokul niteliğindedi. Hocaların çoğu da zaten araştırma yapmayan ve doktora çalışmasının gereğine gerek görmeyen ya da olanak bulamayan arkadaşlardı. Bunları teşvik etmek üzere o Bülten çıkartılmıştı. Bültenin biçimine bakılacak olunursa, başka üniversitelerdeki araştırma raporları

niteliğinde olduğu görülür; tek tek araştırma raporlarının bir araya getirilip yayımlanması gibi bir özelliği vardı. Bülten 4 sayı çıktıktan sonra dergiye dönüştü.

Sözümü şuraya bağlamak istiyorum. Fakülte içinde yapılan yayınların sayısının düşmüş olmasını ben çok kötü bir işaret olarak görüyorum. Çünkü başlangıçta olan durum herhalde devam ediyor. Yani fakülte içinde araştırma kolektif bir faaliyet olarak yapılmıyor. Bölümlerin kendi araştırma raporları yok ve dolayısıyla bunların sonucunda ortaya çıkan bir yayın yok. Vaktiyle Yapı Bilimleri ve Çevre Tasarımı bölümünde biz böyle bir girişimde yani bir araştırma raporu yayınlama girişiminde bulunmuştuk. Birkaç araştırma raporu çıktı; fakat bunun devamı gelmedi. Bunu bunun için söylüyorum. Bir insan eğer bir araştırma yapıyorsa ve bunu bir rapor olarak kurum içinde meslektaşlarına tanıtıyorsa o zaman araştırma için belirli bir ortamın oluşmaya başladığı söylenebilir. Bu çalışmalar, bu raporlar zamanla gidip, çeşitli yerlerde yayınlara dönüşebilir. Fakat anlaşılın öyle bir şey yok, yani Fakülte içinden yayın yok; yayın tamamen dışarıdan gelen yayınlara dönüşmüş durumda. Derginin uluslararası niteliği heveslendirici, onur verici bir şey olabilir; fakat ilk baştaki amacının gelişmediği düşüncesindeyim.

Ömür Bakırer: Küçük bir ekleme yapmak istiyorum. Çağatay Keskinok

Okan Üstüncök

Fakülte içinden üretilmiş yazılarda azalma olduğunu belirtti. Ancak Fakülte dışından gelen yazıların bir kısmının bizim mezunlarımıza ait olduğu unutulmamalıdır. Doktorasını alıp şu an başka bir kurumda çalışan mezunlarımız; bunları da bizim ürünümüz olarak eklememiz olası.

Mustafa Pultar: Ben bilakis tersini düşünüyorum. Çünkü mezunlarımızı burada teşvik edememişiz, bir ortam sağlayamamışız. Fakat gittikleri yerde o ortamı bulmuşlar ve araştırmalarını geliştiriyorlar.

Ömür Bakırer: Onlar doktora tezlerinden ürettikleri yazıları buraya sunuyorlar. Bazen yeni bir araştırma olabiliyor ama genellikle burada ürettikleri doktora tezlerinden çıkan yazılar bunlar.

Çağatay Keskinok: Derginin esas çıkış amacı, Fakülte içindeki akademik üretimi teşvik etmek ve arttırmak. Tabi ki akademik ve bilimsel nitelik açısından yazıların niteliğinin belirlenmesinde ciddi işleyen bir hakem değerlendirme sürecimiz var. Uluslararası dizinlerde taranıyor durumuna gelmesi, akademik yükselme amacıyla dergiye yoğun bir ilgiyi de beraberinde getirmiştir. Bu, tartışmamız gereken bir konudur. Dergide çıkan yazıların akademik yükselmelerde kullanılıyor olması nedeniyle Dergi ile ilgili zaman zaman yanlış algılar oluşabiliyor. Belirtilmesi gerekir ki, MFD'nin akademik yükseltme konularıyla doğrudan bir ilişkisi bulunamamaktadır. Bu konu, yazarlar ile akademik yükseltme ile ilgili organlar cephesinden değerlendirilmesi gereken bir konudur. Buna karşın, bu konunun tartışmamız gereken konulardan biri olduğunu düşünüyorum. Dergimizin kuruluşundaki amaç ve ana ilkeler doğrultusunda dergimizin geleceğinin nasıl sürdürüleceği, geleceğe nasıl taşınacağı önemli sorular olarak önümüzde durmaktadır. Mimarlık Fakültesi Dergisi deneyimi Fakülte içindeki ulusal yayıncılık geleneğinin oluşumuna öncülük etmiştir. Fakültemizin akademik dergicilik faaliyetinin çok önemli bir görevi üstlendiğini belirtmek isterim.

MFD açısından yazıların Fakülte içinden ya da dışından olması bugün o denli öncelikli bir konu olmayabilir.

Kuşkusuz, Fakültemizin yayın etkinliğinin artması önemlidir. Uzun bir süre önce, Mimarlık Fakültesi Yayınları Sergisi'ni açtığımız sırada, Fakültemizin üyeleri bile "bu kadar çok yayınıımız var mıymış bizim?" diye etkilenmişlerdi. Evet, bu Fakültenin böyle bir yayın geleneği vardır; ve bu yayının geleneğinin, ilk Fakülte yayınından başlayarak Mimarlık Fakültesi Bülteni, Mimarlık Fakültesi Dergisi ve daha sonra Media Dergisi de dâhil olmak üzere, 40 yıldan çok daha uzun bir geçmişi bulunuyor. Bugün geldiğimiz yer bu birikimin ürünüdür.

Okan Üstüncök: Bir fincan derginin kırk yıl hatırı var. "Çok değil kırk yıl önceydi" diye başlıyor Ali bir şiirine(*).

Kırk yıl gerçekten de çok değil. Çünkü, kendi hesabıma konuşursam, şunları özellikle vurgulamak isterim : Mete'yle ilk karşılaşmam elli beş yıl önceydi, Murat'la elli dört, Süha'yla elli iki. Kırk yıl da ne ki?

Elli yıl önce ben son sınıftayım, Süha ikide. Adam jüriye dünya güzeli sepia çizimlerle çıkmış.

Hayran hayran bakakaldım. Dayanamadım, nasıl yaptığını sordum. O kendine özgü ve bugüne dek hiç değişmemiş sakin ve bilgiç haliyle "Çok güzel yaptım" dedi. Şimdiye dek ikimiz buna kimbilir kaç kez gülmüşüzdür ama ilk kez toplulukta anlatıyorum.

Yıllar sonra Pelin Özgen benzer bir soruyu Dergi için sormuş. Yanıt aynı: "Çok güzel yaptık".

Dergiyi sadece başlatanlar değil, bugüne getirenler de, bu toplantıyı gerçekleştirenler de "çok güzel yaptılar". Hepiniz sağolun. İyi ki varsınız.

Şimdi gelelim bugünkü konumuza:

Akademik sürekli yayınların yararlarından birisi ticari fuarlarınkine benziyor. Şöyle ki, yazıları yayımlanan akademisyenlerin 'pazar' değerlerini artırma ve terfi yolunu açma işlevi görüyorlar.

Bu işlev hakemlik sistemi olmazsa gerçekleşmez. Hakemlik değerlendirmesinin özünde ise ister istemez bir tür "üst / ast hiyerarşisi" var. Birilerine 'bak bakalım bu olmuş mu?' diye soruluyor. Bu bakımdan, Dergi'nin hakem uygulaması ilk

* CENGİZKAN, A. (1983) *Yunan Dosyası*, Yarı Yayınları, Ankara; 69.

yıllarda o zaman ODTÜ'nün diğer üniversitelerden farklı olan astsız-üstsüz, hiyerarşisiz düzeniyle belki bağdaşmıyordu. Şimdi ortam farklı olabilir. Bugün burada olanlardan yalnızca Mete ve ben -son otuz bilmem kaç yılın tümünü ODTÜ'nün epey uzağında yaşadığımızdan- bunu bilemeyebiliriz.

Aynı nedenle de, benim diyeceklerim de sadece derleyenlerin ve Yazı Kurulu'nun dile getirdiği bazı güçlüklerle ilişkin olmak zorunda. 2015 başında adı geçenlerin çizdikleri tablo özetle şu:

2014 yılında Dergi Yazı Kurulu'na 172 yazı sunulmuş. 2013 yılında bu sayı 132. İki yılda toplam 304 yazıdan Dergi'de yer alanların sayısı 44. Basılan oranı % 15, fire % 85. Fire oranı emek ve beyin gücü açısından cesaret kırıcı bir israf gibi görülebilir ama sunulan yazı sayısı 2013'den 2014'e gene de yüzde 33 artmış. Talep azalmıyor ve besbelli sadece son iki yıla özgü değil. Dergi'nin saygınlığından kaynaklanıyor. Bazı ek nedenler de olabilir. Şöyle: Ülkede 1982 yılına dek 19 üniversite varken otuz yıl içinde sayı 200'e yaklaşmış. 2015' de 193 üniversite var. YÖK döneminin hiyerarşik düzeni bunların tümünde işliyor. Bu düzende akademik kadroda yükselmek için başta gelen ölçüt 3Y ilkesi. Yani "yayının yoksa yandın!". Son çeyrek yüzyılda mimarlık okulları sayısında da patlama olmuş.

990'da sayı 11 iken 2009'da 41, 2015 yılında 96. Bunun tartışılması gereken sürüyle başka yönü var ise de bugünkü konumuz açısından şunu özellikle vurgulamak gerekiyor: Yayın yapma koşulu mimarlık okulları kadrolarındaki için de söz konusu olduğu halde konudaki hakemli dergi sayısında dişe dokunur bir artış görülüyor. Dolayısıyla, ortaya çıkan olağanüstü arz-talep dengesizliği yüzünden yazıların eldeki az sayıda hakemli dergilere sunulmasından başka seçenek yok. Dergi bu noktada özel bir konumda.

Yayın zorunluluğu kaldırılmayacağına ve bugünden yarına yeni, saygın sürekli yayınlar da gökten inmeyeceğine göre bu kaçınılmaz yoğunluk sürecektir. Dergi'ye olan talebin giderek artacağını kestirmek kehanet değil.

İyi tarafı şu ki bu ortamda yazı sıkıntısı çekilmez ama Derleyen ve Yazı Kurulu yükün altından kalkmakta zorlanır da zorlanır. İç ve dış yakınmalar, baskılar gelir de gelir. Günün teknolojisini uygulamak sürecin aldığı zamanı belki biraz kısaltır. Bir de lisans üstü tez çalışmalarından üretilen yazılara ilişkin önceki kısıtlamaların yeniden gündeme getirilmesinde yarar olup olmadığı tartışılabilir. Hepsisi o kadar.

Şunu özellikle vurgulamak gerekir ki karşılaşılan sorunların kaynağı Dergi değil, ülkedeki üniversite sistemi. Öyle olunca bunların Dergi bünyesinde çözülmesi olanağı yok.

İlgili kurumlar (MEB, YÖK, TÜBİTAK, üniversiteler, fakülteler) mimarlık konulu sürekli ve kaliteli yayınların sayısını arttıracak olanaklar yaratır, var olanlar dahil hepsine gerekli beceriye sahip destek kadroları verir, Dergi Yazı Kurulu üyeleri ve Derleyen(ler) in üstlendiği yığınla gerekli/gereksiz iş bu kadrolara aktararak görev dağılımı netleştirilirse köklü çözüm değilse de belli bir rahatlatma belki sağlanabilir.

Yoksa durum, sadece tüm iş ve sorumlulukları karşılıksız üstlenen Derleyen(ler)e, Yazı Kurulu üyelerine ve hakemlere değil, tüm mimarlık fakültelerinde akademik ilerleme bekleyenlere ve, ayrıca, üstlendikleri ağırlıklı göreve karşın yayına dayalı değerlendirme ve terfi düzeni nedeniyle ek zorlukla ve zorunluluklarla karşılaşan tasarım stüdyosu kadrolarına haksızlıktır. Yazıktır.

Dergi'nin kırk yıllık saygınlığını oluşturan, geliştiren, koruyan ve bu toplantının gerçekleşmesini sağlayanların tümüne teşekkür ediyor, ilk yılların isimlerinden Ahmet Turan Altın'ı sevgiyle, artık hayatta olmayan Mustafa Niksarlı ve Mustafa Ekinci ile zamansız yitirdiğimiz Yazı Kuruldaşlarımız Mehmet Adam, Raci Bademli, Özcan Esmer, Aydın Germen, Tarık Okyay, Eşber Yolal ve Kurul'u dışardan desteklediğini bildiğim çocukluk, okul, sınıf, ve iş arkadaşım güzel insan Emre Madran'ı özlemle anıyorum.

Dergi'nin kazandırdıkları yitirdiklerimizi karşılamaz. Biliyorum ve üzgünüm. Ne var ki, Kurum dediğimiz işte budur. Giden gider, göçen göçer, baki kalan Kurumdur.

Ela Babalık Sutcliffe

Osman Balaban

Umarım Dergi baki kalır. Ve belki bir de hoş seda.

Ela Babalık Sutcliffe: Biraz olumsuz bir şey olarak burada tartışılrsa da aslında tam da bu nedenle derginin çok önemli ve güçlü bir yönü olduğunu düşünüyorum. Yani dergicilikte, yayıncılıkta, dünya tamamen bu “açık erişimli” yayıncılığa doğru gidiyor. Ve bunu yaparken aslında çok sancılı dönemler geçirmekte yayıncılar. Biliyorsunuz, önceki model, dergilerin abonelikle üniversitelere ya da aboneliğini ödeyen kurumlardaki çalışanlara açık olması. Şimdi bu değişmeye başladı. Bunun karşısında, makalesi basılan yazarların oldukça ciddi paralar ödemesine dönen bir model çıktı. Bu etik olarak eleştirilen bir şey. Bunun karşısında, özellikle Amerika’daki belli başlı üniversiteler bu açık erişimi desteklemek için “her başvuruyu yapandan cüzi bir miktar alalım böylece “parayı veren yazısını bastırıyor” gibi bir etik tartışmadan kurtulalım” yoluna gitmekte. Ve çok az sayıdaki dergi güçlü bir kurumun mali özverisiyle -şu an bizim içinde bulunduğumuz durum- tamamen tüm giderleri karşılayarak bunu açık erişimli hale getiriyor. Tabi aslında yayının herkese açık olması en ideal durum. Parasal anlamda bazı eleştirilerde bulunabiliriz; ama ben bunun bizim dergi açısından çok güçlü bir özellik olduğunu düşünüyorum. Ve bu konuda övgü dolu duyular da alıyorum. Hakem değerlendirme süreçlerinden geçmiş değerli yazılara, tek bir “link” yoluyla dünyanın herhangi bir yerinden erişiliyor olmasının, derginin kimliği açısından çok olumlu bir şey olduğunu düşünüyorum bir yandan da.

Mete Turan: Bir şey ekleyeyim; yurt dışındaki üniversitelerin kütüphanelerinin dergi listelerinde ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi yer almıyor. Kimi sayılar ellerine geçmediğinde onlar da sürekli değil bu dergi diye kabul etmiyor olabilirler. Buna kendi bulunduğum üniversite de dâhil. Oysa bana geç de olsa geliyor; fakat kütüphanenin eline geçiyor mu bilmiyorum. Arada bir sorduğumda işte bu sayı geldi ama bundan önceki sayı gelmemişi gibi birtakım yanıtlar veriyorlar. Bunu çözenin bir yolu var mı? Yoksa gönderme yapmak isteyen, okumak isteyen çok kişi var biliyorum.

Bilmiyorum Yazı Kurulu bu sorunun farkında mı?

Okan Üstünkök: Mete’nin sözünü ettiği mimarlık okulunun merkez kütüphanesinden bağımsız kendi kütüphanesi var. Ben aynı okuldaki idari görevim sırasında Dergi’ye abone olunması için uğraştım; olmadı. Orada da kötü bürokrasi yok değil. Sonuçta Mete ve ben elimizdeki sayıları okul kütüphanesine vererek biraz “random” da olsa bir birikim oluşturduk. Bu arada, “çözüm İnternet ortamında yayıncılık” diyor isek Süha’nın WAC sitesi deneyimini sormamızda yarar olabilir.

Murat Balamir: Bir de sizlerden gelen değişim anlaşmaları vardı. Benim dönemimde o sürdürülmeye çalışıldı. Hala devam ediyor mu bilmiyorum, yani karşılıklı yayınların takasıyla ilgili anlaşma yapılmış olunan kurumlar, üniversiteler vardı. Bunlar devam ediyor mu?

Mustafa Pultar: Belki 5 sene sonra belki 10 sene sonra kabul etmek zorunda olacağız. Ama kâğıt yayıncılık bitti; kitap olarak da, dergi olarak da bitti. Artık elektronik ortamda iletişimi sağlıyoruz. Şimdi bunu kabul etmek lazım ve dergi için buna geçişi düşünmek lazım. Elektronik ortama geçmenin birçok avantajı var, elektronik ortamda kullandığımız araçların böyle bir dergi için sağlayabileceği olanaklar var. Videolar kullanabilirsiniz. Dergide video yayımlanabilir. Dergide çeşitli animasyonlar vesaire şunlar bunlar yayımlanabilir. Bunların basılması için herhangi bir şeye gerek yok; bunlar doğrudan doğruya elektronik olarak hazırlanıp yapılabilecek türden şeyler. HTML teknolojisi sayfalarla interaktif olarak yayın yapabilme imkânı sağlıyor. Sadece o anda okuduğumuz yazıya değil, o anda o ortamdan dünyanın çeşitli yerlerinde başka kaynaklara erişebilme imkânı sağlıyor. Bunu düşünmek ve bu girişimleri yapmak gerekir. Mimarlık Fakültesi Dergisi’ni açık erişimli hale getirmekle bir derece bu sağlanmış durumda. Ama sonuçta yazı yine de indiriliyor basılıyor ve öyle okunuyor yahut da ekrandan okunuyor. İnternetin iletişim imkânlarından yararlanılamıyor. Bir de şunu eklemem gerekiyor. Böyle bir ortama geçtiğiniz zaman artık periyodik diye bir şey olmayacak. Eğer bir katkı gerekli olan

Süha Özkan

hakem değerlendirmesinden geçtiyse o an yayınlanabilir.

Çağatay Keskinok: Şu an böyle. Yazıların düzeltilmeleri tamamlandığında hemen elektronik ortamda yayınlanıyor ve DOI numarası alıyor.

Osman Balaban: Dergimizin internet sayfasında, "advance online publication" dediğimiz bir bölüm var. Bir yazı bize geldikten ve gerekli hakem incelemesinden geçip basılmasına kararı verildikten sonra üretim süreci başlıyor. Dizgi işlemleri tamamlandıktan sonra yazı, DOI numarası verilip, çevrimiçi olarak dolaşıma giriyor. Ancak, çevrimiçi olarak dolaşıma giren yazının, derginin hangi sayısında ve hangi sırada basılacağı, daha sonra dosya planlaması yapılırken tarafımızdan belirleniyor. Kısaca, hakem incelemesinden geçen bir yazıyı vakit kaybetmeksizin dolaşıma sokmaya gayret ediyoruz.

Süha Özkan: Ben, artık akademik ortamda değişik ürünlerin varlığına inanıyorum. Okan Üstüncök'ün sözünü ettiği "World Architecture Community" çok farklı bir ürün. Bu ortamın oluşmasının kaynağı: benim biriktirdiğim adresler, tanıdığım

insanlar. Kaygım benimle birlikte yok olabilecek bu bilgileri kurumsal bir ortama sokmak. 2008'den bu yana edindiğimiz kesim (constituency) çok farklı bir mimarlık kesimi. Bizimle birlikte olanlar, çabalayan mimarlar, genç mimarlar, mimarlık öğrencileri. Biz oraya gidip Frank Garry'yi, Zaha Hadid'i sunarak yıldızları teşvik etmiyoruz.

Dergiye dönersek, derginin ilk günlerini Okan Üstüncök, Mustafa Pultar, Ömür Bakırer ve Mete Turan çok iyi hatırlayacaklardır; o zamanlar, sorun ya da bizim kendimize iş edindiğimiz öncelik, akademik ürünün kalitesini saptamaktı. Aramızda hep tartışırdık. Öyle bir standart koyalım ki, öğretim üyeleri öğrensiner, özensiner; biz de dergide onların ürünlerini en iyi şekilde sunalım. Bu sunuş "dergi" formatı içinde olmalı diye düşünmekteydik.

Bu özlemin kalite temelini Mustafa Pultar atmıştı. Mustafa Pultar'ın teksir yöntemiyle çoğalttığı Bülten derleme ve sunuş standardı olarak çok çok yüksek bir düzeydeydi. Gerçekten çoğaltmanın harcalem ilkelliği ile içeriğin ve sunuşun niteliği hayranlık yaratmıştı.

Nevzat Özgüven, Murat Balamir, Okan Üstüncök, Ela Babalık Sutcliffe, Fuat Gökçe, Koray Pekerli, Ömür Bakırer, Mustafa Pultar ve Mehmet Asatekin çalıştay sırasında (masa etrafında oturmuş düzenine göre).

1970lerin ilk yarısı ortamında şöyle şeyler oldu. Bu hem tarihe geçer, hem dedikodu olur. Dekan Atilla Bilgütay bana, “çocuklar seni çok seviyor, seni ODTÜ Disiplin Kurulu’na koyacağım” dedi. Ben, “aman hocam Disiplin Kurulu’na koyarsan çocuklar beni sevmeyiz; gel sen beni Yayın Kurulu’na koy” dedim. “Ne yapacaksın Yayın Kurulu’nda” dedi. “Sen koy, iyi olur” dedim. O her kurula birilerini önermek durumunda olduğu için yasak savmak için beni önerdi. Yayın Kurulu’na girdim. Kurul Başkanı Kemal Özinönü’yü. Ortamda direktme standartları yerleşmiş. Her konu “olmaz; olmasın” mantığı ile biçimlenmişti. 1973-1974 döneminde oradaki tavrı değiştirdik.

Örneğin hakemlerden onay almış matematik yazıları için dergilere, o zaman için ciddi miktarda ödemeler gerekmektedir. Tutum yazarın kedisinin ödemesi yönündeydi; biz bu ödemeyi Üniversite’nin yapması gerektiğini önerdik ve sağladık.

ODTÜ MFD konusunu Yayın Kuruluna ben getirdim. “Ne yapacaksınız?” dediler. *Temel ve Uygulamalı Araştırmalar Dergisi* var, *Gelişme Dergisi* var; birinden birini seçin, yayınızı orada yapın,” dediler. Yanıt olarak *Gelişme Dergisi* yıllardır çıkmıyor. Bir derginin adı hem uygulamalı hem de temel olursa zaten bütün bilimler içine girer vesaire. Bizim elimizde potansiyel vardı. Onayı aldık ve Dergi’yi nitelikli bir biçimde oluşturduk. Akademik niteliği saptamak içi hakem sistemini getirdik. Yaptığımız ilk iş de zaten iki akademisyenimizin yazılarını reddetmek olmuş ve kıyamet kopmuştu. Tehditler yapıldı ama sonunda Atilla Bilgütay geldi “ben ne yapmak istediğinizi anlıyorum, bunu yayınlamayın” demişti. Yayın Kurulu O’nun mimarlık ya da planlama ile ilgili hatta “bilimsel” olmayan Kızılay Kampları üzerine yazdığı bir yazıyı reddetmişti. Dergiyi gördüğünde O bile takdir etmişti bizi.

Murat Balamir: Atilla Bilgütay’ın hakkını yemeyelim, adresine gönderdiğimiz dergilere karşılık Amerika’dan sürekli çek gönderdi.

Suha Özkan: Dergi’nin “profili”ni saptamak kolay olmadı. Bir yandan popüler olsun istiyorduk. Yani saf akademik değil de daha çok güncel içerikte olsun istiyorduk. Mustafa Pultar

“olmaz öyle şey,” dedi. Biz derginin adı “MİM” mi? Yoksa “M” mi? olsun diye tartışırken, Mustafa Pultar “ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi” olacak dedi ve ismi öyle saptandı. İyi de oldu. Hala çok da yakışıyor, “MFD” oldu çok güzel oldu. Derginin logosu Mehmet Asatekin’e aittir. Bir tesadüf Mehmet Asatekin’in bir maketini gördük. Küp üzerine Fakültenin ismini yazmıştı: ODTÜ Mimarlık Fakültesi. Biz ona Dergiyi ekledik. Ondan, odasında duran bir maketten. bir şekilde aşırıp “Dergisini” ekleyip iki boyutlandırdık. Hem simge hem de kimlik olarak benimsendi. Bence dergi gün geçtikçe güzelleşiyor. Derinleşiyor ve yıllardır içeride üretiliyor olması çok iyi.

Dergiyi yalvara yakara dışarıda bastırırız. Hiç hoşlanmazlardı bizden. Dergiyi üç kişi okurdu baştan sona. Biri Mete Turan, Okan Üstüncök, bir de Ahmet Turan Altiner. Kendi aramızda güzel esprilerimiz de vardı. Bu kadar kişinin buraya gelip bunu bir şekilde kutlaması, Çağatay senin bu olanağı yaratman çok güzel, yolunuz açık olsun.

Nevzat Özgüven*: Herhalde mimarlık temel alanından olmayan yegâne kişi benim aramızda. Bilmeyenler için; alanım makine mühendisliği, mimarlığa pek yakın sayılmaz. Ben Üniversite Yönetimindeki görevim nedeniyle toplantıya çağıldım. Akademik yükselmeler, yayınların yer aldıkları dergilerin akademik yükselmelerdeki rolü ve bu kapsamda ülkemizde bilimsel dergicilik konularındaki görüşlerimi sizlerle paylaşabilirim. 1968 yılında öğrenci olarak Ortadoğu Teknik Üniversitesi’ndeki yaşamıma başladım. Daha o zamanlar bir öğrenci olarak Mimarlık Fakültesi’ne sürekli gelip giden bir kişi olduğumdan hem Fakülteyi hem de daha sonra Dergiyi uzaktan da olsa biliyorum ve şimdi aldığım bilgilerle de, Dergiyi başlatan ve bunca yıldır emek vermiş olan olan hocalarımızın ne kadar güzel bir iş yapmış olduğunu görüyorum. Öncelikle onları kutlayarak başlayayım. Bugüne kadar Derginin sürdürülebilmesi de tabii çok önemli. 40 yıl önceki amacı Çağatay Hoca söyledi: Türkiye ile yakın bölgesinin kaynak ve sorunlarını incelemek. Bu konulardaki özgün araştırmaların yayımlanması hedeflenmiş. Ama günümüze geldiğimizde amaçların biraz daha çeşitlenmiş olduğunu

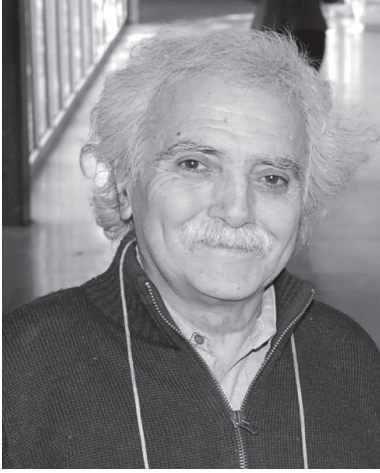
* ODTÜ Rektör Yardımcısı

görüyoruz. Başlangıçta amaç Fakülte içerisinde araştırmayı özendirme, bunu yayına dönüştürmek iken, giderek akademik yükselmelerde bu yayınların kullanılması diye yeni bir unsur işin içerisine girmiş. Bu konu sadece bu dergiyle ya da Türkiye'yle ilgili değil, bütün dünyada da bu şekilde bir değişim yaşanmış. Tabii bu böyle mi olmalı, başka türlü olabilir mi konusu her zaman tartışılabilir ve bu uzun bir tartışma olur. Fakat bu, bir gerçek olarak önümüzde ve bunun getirdiği hem olumlu hem olumsuz yanlar var. Olumlu yanı, öncelikle ilgiyi artırıyor, Dergiye daha çok yazı geliyor, dolayısıyla araştırmayı destekliyor. Ama bunun yanında, sadece yükselme amacıyla yazıların gönderilmesi kalitenin düşmesi tehlikesini de gündeme getiriyor. Burada Dergi Yazı Kurulu'na çok büyük görevler düşüyor: Yeterli sayıda basabileceği yayın olmasa dahi, değerlendirmeleri titizlikle yaparak, kriterlerini sağlamayan, özgünlüğü olmayan yazıları kabul etmemeli. Sınırlar iyi çizildiği takdirde, dergiye bu amaçla da olsa gösterilen ilgiyi olumlu bir unsur olarak kullanmak mümkün. Dünyadaki, mesela "Science Citation Index Expanded" kapsamındaki dergilere baktığımız zaman, mimarlık dergilerinin sayısının az olduğunu görüyoruz. Yaklaşık değerler verecek olursam; "Science Citation Index Expanded" kapsamındaki Mimarlık dergilerinin sayısı yaklaşık 50, ama örneğin yalnız inşaat mühendisliği alanında 125, bütün mühendislikler dahil edildiğinde binin üzerinde dergi var. Mimarlık dergileriyle karşılaştırıldığında çok önemli sayısal bir farklılık görülüyor. Bir de, mühendislik alanındaki dergileri özellikle MFD ile karşılaştırdığımız zaman şöyle bir farklılık ortaya çıkıyor: Diğer alanlarda dar bir konuya odaklanma giderek artırıyor. Artık makine mühendisliği dergisi diye bir dergi aşağı yukarı kalmamıştır. Eskiden kalma bir-iki dergi vardır belki, ama dünyada makine mühendisliği diye saygın bir dergi artık yok. Kendi alanındaki dergilerin giderek 3'e 5'e, her birinin de kendi içinde 2'ye 3'e ayrıldığını görüyorum yıllar içinde. Çünkü makine mühendisliği diye bir dergi olsa, bunun birbirini izleyen pek çok sayısının hiçbirinin içerisinde ilgimi çekecek yayın bulamayabilirim,

ama kendi dar alanımdaki tek bir sayıda bile en azından 3-5 makale belli ölçüde ilgimi çekebilir. Mimarlık alanında durum farklı, görebildiğim kadarıyla. Toplantıya gelmeden önce, acaba burada da bir odaklanma olur mu diye aklımdan geçiriyordum; fakat dünyadaki mimarlık dergilerinin sayılarına bakıp, MFD'nin de geçmişini incelediğimizde, belki de mevcut politikanın sürdürülmesi yararlı diye düşünüyorum. Ancak, Çağatay hocanın söylediği bir tehlike var: Herkesin kendi yayını izleyip derginin genelde takip edilmiyor oluşu. Bu çok olumsuz bir durum. Bunun önüne nasıl geçilebilir, kısmen belli alanlarda yoğunlaşılabilir mi konularını değerlendirmek lazım. Çünkü, benim biraz önce söylediğim, mevcut amaçlara ek olarak eklenen yeni amacın, yani Derginin akademik yükselme için mekanik olarak kullanılması, dergiye de araştırma ortamına da zarar verir. Bunun önüne geçebilmek için nelerin yapılabileceğine mutlaka bakmak gerekir. Bir de bizim amacımız sadece ulusal çerçeveye sınırlı değil, evrensel olmak. Bu da doğal olarak dil problemini gündeme getiriyor. Makalelerinin çoğu Türkçe olan bir dergi, ne kadar evrensel olabilir, ne kadar evrensel dünyada yer alabilir, bu politikasını daha ne kadar sürdürebilir? Bunlar da önemli sorular. Türkiye'de de saygın dergiler var. Bunun dışında da hem Türkçe hem İngilizce yayın yapan dergiler var. Amacımız kendi ülkemizdeki bilimsel kesime seslenmek, buradaki araştırmaları ulusal ortamda yaygınlaştırmaksa, o zaman derginin Türkçe olarak yayımlanmasında hiçbir sakınca yok. Ama evrensel platformda bunları duyurabilmek istiyorsak - çünkü akademik dergicilikte yaptığımız yayının amacı, bilimsel araştırma sonuçlarını bilim dünyasında aynı konularda çalışan kişilerle paylaşmak, onlara duyurmaktır - o zaman Türkçe yayın yapmak sınırlamalar getirmeye başlıyor. Bunun da bir şekilde değerlendirilmesi lazım. Türkçe yazılmış bir makaleyi ne kadar uluslararası yayın, uluslararası akademik dünyaya katkı diye düşünebiliriz?

Çağatay Keskinok: Akademik ortamda üretilen çalışmaların uluslararası ortama taşınması kadar ulusal ortamdaki dolaşımı da önemli; özellikle

Mehmet Asatekin

de uygulama alanındaki dolaşımı. Dolayısıyla derginin amaç maddesi bunların hiçbirisini kısıtlamıyor. Yazılar Türkçe ise İngilizce özet, İngilizce ise Türkçe özet aranıyor. Yabancı yazarların özetlerini Türkçeye biz çeviriyoruz. Bu uygulama, en azından yazıların araştırma konuları ve genel çerçeveleri konusunda dış dünya ile ulusal ortam arasında bir bağlantı ve iletişim olanağı sağlıyor. Dergi derleyeni olarak en fazla dil konusundaki özensizlikten çektim. Hakem değerlendirmelerinde dil tartışması yapılmıyor; bu sorun yazın kurallarına uyulup uyulmamasının çok ötesinde bir konudur. Türkçe konusundaki özensizliği şu açıdan çok ciddi bir sorun olarak görüyoruz: Esas olarak kendi dilimizde içselleştirme ve özümsemeye açınsından yabancı dildeki kavram ve sözcüklere karşılık üretme gereklidir. Oysa yabancı dilden devşirme sözcüklerin kullanımı bunu başından engelliyor. Her bilim ve sanat alanının bu sorumluluğu taşıması gerekir. Kuşkusuz, her şeyi kendi ulusal ortamımızda üretme iddiasında olamayız, bu mümkün de değil. Ama dış dünyada, evrensel ortamda üretilen bilginin içselleştirilmesi, özümsemesi açınsından karşılık üretme ve doğru Türkçe karşılıkların kullanılması çok önemlidir. Akademik ortamda bu konuda özensiz davranıldığını gözlüyorum. Yazıları kabul edilmiş yazarlar yayım sürecinde en ufak bir düzeltme, dil kullanma, yazın kurallarına uyma konularındaki yönlendirmelerden çok rahatsız oluyorlar; oysa yazıları bu düzeltmelerle nitelik kazanıyor.

Mehmet Asatekin: Benim Türkçemi Mete Turan düzeltti.

Okan Üstüncök: Hem Türkçenin kullanımı hem İngilizcenin kullanımı çok ciddi bir konu. Dil özensizliği kuşkusuz bir sorun; ama çözüm nerede diyorsanız galiba derginin saygınlık düzeyinde. Yazı Kurulu'nun bir otorite sahibi olduğunu da kabul etmesi gerekiyor yazarların. Onu kabul etmiyorsa o zaman yazısı basılmayacaktır. Çünkü her basılan yazı, derginin saygınlığı oluşturuyor, derginin saygınlığı oluşturuldukça da gayet tabi buna uyum sağlamak yazarlardan beklenecektir. Başka türlü davranılmaz.

Osman Balaban: Nevzat Özgüven hocanın son işaret ettiği konu bence çok

önemli. Dergimiz uluslararası bir dergi ama uluslararası tanınırlığımız biraz bölgesel. Ağırlıklı olarak Türkiye'nin yakın çevresindeki ülkelerden yazı geliyor. İran, Suriye, Mısır, Pakistan, Kıbrıs ve bazı Balkan ülkeleri, en çok uluslararası yazı aldığımız ülkeler. Son zamanlarda Malezya'dan belirgin sayıda yazı gelmeye başladı. Öte yandan, Avrupa ülkeleri ile Amerika'dan çok fazla yazı başvurusu olmuyor. Ayrıca, kabul edilip basılan uluslararası yazısı sayısı ise çok düşük. Bunun nedeni, yabancı yazarlardan gelen yazıların büyük bölümünün hakem incelemesine sunmaya değer bulunmadan ön incelemede geri çevrilen yazılar olmaları. Şimdi bu tanınırlık problemi Nevzat Hocanın da işaret ettiği gibi yazıların çoğunun Türkçe olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu sorunu aşmak için ne yapabiliriz? Önümüzde şöyle bir örnek var aslında. Amme İdaresi Dergisi, "social science citation index" de yer alan uluslararası ve tamamen Türkçe basılan bir dergidir. Benzer bir tanınırlık problemi o dergide de yaşanıyor olsa gerek, onlar şöyle bir uygulama yapıyorlar: Türkçe basılan makaleleri, İngilizce'ye çevirip, İngilizce versiyonlarını ayrı bir başlık altında basıp uluslararası dolaşıma sokuyorlar. Bu tür yöntemleri biz de düşünebiliriz belki. Türkçe basılan makalelerin, İngilizce çevirileri ya da kapsamlı İngilizce özetleri daha sonra dolaşıma sokularak, ilginin artırılması hedeflenebilir.

Tabi bu tür adımlar atmak söz konusu olduğunda da bazı yapısal sıkıntılarımız gündeme geliyor. ODTÜ MFD, erişim kısıtlaması olmayan uluslararası A grubu bir dergi, bu da dergiye yönelik ilgiyi çok artırıyor. Her yıl 200 civarında yazı ile ilgili işlem yapmak durumunda kalıyoruz ama kurumsal altyapımız bunu kaldırabilecek kadar gelişmiş değil. Açıkçası biraz amatörce yürütüyoruz işleri. Dergiye emek veren insanların özverili katkılarıyla sürdürüyoruz çalışmalarımızı. Mesela dergide tam zamanlı çalıştırabileceğimiz bir personelimiz yok. İki öğrenci asistanı arkadaşımız aldıkları paranın çok ötesinde emek ve zaman harcayarak bize yardımcı olmaya çalışıyorlar sağ olsunlar. Elektronik ortamda dergiye daha aktif hale getirmek için bir yazılım kullanmamız gerekiyor; ancak bu tür yazılımları dergiye özel olarak

üretebilmenin çok ciddi maliyetleri olduğu için biz açık erişimli yani herkesin kullanımına açık bir yazılım kullanıyoruz. Ondan kaynaklanan bazı sıkıntılarımız da oluyor. Açık kaynak yazılım kullanınca, yazılımdan kaynaklanan sıkıntılara ve eksikliklere, yazılıma müdahale ederek çözüm bulamıyorsunuz. Kısaca, dergiyi daha ileriye taşıyabilmek ve karşı karşıya kaldığımız önemli sorunları aşmak için yapısal tedbirler almamız maalesef mümkün olamıyor. Orta ya da uzun vadede gündeme almamız gereken konulardan biri de belki Ela Hocanın işaret ettiği durum olabilir. Biz açık erişimli bir dergiyiz ama dergiye yazı başvurusu yapan herkesten cüzi bir başvuru ücreti alıp bununla bir kaynak havuzu yaratabiliriz. Bu kaynak havuzu ile mevcut sorunlarımızın bir kısmını aşabiliriz belki. Örneğin hakem dönüşlerinde ciddi sıkıntılarımız olabiliyor. Bazı yazılarda hakem incelemesi çok uzayabiliyor. Hakemler de gönüllü katkı yaptıkları için kendilerini zorlama gibi bir durumumuz olmuyor. Ama bir kaynak havuzumuz olsa, oradan hakemlere bir ödeme yapılması düşünülebilir. Aynı şekilde, belli düzeyde kaynak biriktiği zaman dergi için özel yazılım üretilmesi düşünülebilir. Bununla birlikte, dergiye bir personel kadrosu da sağlanabilirse mevcut sıkıntılarımızı aşma konusunda önemli adımlar atabiliriz.

Ömür Bakırer: Dikkatimi çekti, tematik sayılar çok az çıkarmışız. Okan Üstüncük ile derleyenliğini üstlendiğimiz iki sayı vardı; tematikti. Böyle tematik sayılara yönelirsek bir farklılık getirebilirsek sözü edilen odaklanma sorununun çözümüne belki bir katkısı olabilir. Mesela bütün bir sayıyı restorasyon kuramına, uygulamalarına ayırmak gibi.

Çağatay Keskinok: Fakülte yayınlarında benzer bir girişimiz var; düzenlemesi yapıldı. Dergide bugüne kadar Ankara üzerine çıkmış yazıları kitap haline getiriyoruz. Bu şekilde konulara göre kitap üreteceğiz. Ömür Bakırer Hocamızın önerisi tabii ki geleceğe yönelik bir düzenleme olarak biraz daha farklı; çok yararlı olur.

Ömür Bakırer: Fakülte bölümlerinin ilgi alanlarını vurgulayan, mesela endüstri ürünleri tasarımı, planlama, koruma üzerine mesela tematik sayılar olabilir.

O zaman biraz daha odaklanan yazılar gelebilir belki.

Osman Balaban: Yılda iki sayı çıkarıyoruz ve bu iki sayıdan bir tanesini özel sayı olarak çıkarmakta bazı güçlükler yaşayabiliriz. Ama çıkardığımız sayıyı artırıp, yılda bir ya da iki tane özel sayı çıkarmayı düşünebiliriz. Tabii bu noktada, kişilere özel çağrı yapmayı değil, dosyanın konusu üzerinden açık bir çağrı yapmayı esas almalıyız.

Çağatay Keskinok: Fakülte dışından özel sayı çıkarma talepleri geliyor. Konuyu Yazı Kurulunda tartıştık. Konuk derleyenliğin, Yazı Kurulu içinden bir üye ile birlikte üstlenilebileceği ve çalışmaların Fakülte üyelerinin katıldığı ya da Fakültemizin düzenlediği bir bilimsel etkinliğin ürünleri olması koşulunun ile olabileceği gibi bir ilke kararına vardık. Kuşkusuz sunulan çalışmaların dergi yazısı haline getirilmesi ayrı bir süreç olup tümü için ayrıca hakem değerlendirmesi zorunludur.

Nevzat Özgüven: Ben dille ilgili bir şey eklemek istiyorum. Yazı Türkçe yayımlanacaksa, Türkçesi çok iyi olmalıdır. Yalnızca yabancı terminoloji kullanmama açısından değil, her bakımdan. Yazı kabul edilirken hakemlerden geçtikten sonra, "derleyenin düzeltme taleplerinin yerine getirilmesi, Türkçesi ile ilgili düzeltmeler yapılmış olması koşuluyla kabul edilmiştir" denirse, belki sonradan yaşanan o sorunları yaşamayabilirsiniz. İngilizce - Türkçe konusuyla ilgili olarak şunu da ekleyeyim. Amaçları bir kere daha günümüz koşullarında değerlendirmekte yarar olabilir. Mimarlık ulusal, bölgesel unsurları ve bileşenleri olan farklı bir alan; örneğin matematik gibi değil. Şimdi biz bir matematik dergisi çıkarmaya girişsek, sorgularım "niye biz matematik dergisi çıkarıyoruz?" diye. Çünkü o alan evrensel. Dünyada tanınmış matematik dergileri var, niye oraya yazmıyoruz da burada biz dergi çıkarıyoruz? Bunları biz matematik dergisi çıkarmayalım anlamında söylemiyorum. Bu da bir hizmettir; dünyaya bir hizmettir, Türkiye'ye bir hizmettir. Ama Türkiye açısından özel bir yanı olmadığı, dünyada pek çok matematik dergisi yayımlandığı

ve konu tamamen evrensel olduğu için gerekçemiz, mimarlık dergisi çıkarmaktaki gerekçelerimizden farklı olacaktır. Yani mimarlık alanında durum farklı. Mimarlık Fakültesi'nin Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ndeki yeri çok önemli bana göre; kuruluşunda Üniversitemizin çekirdeği konumundaki Mimarlık Fakültesinin tarihsel yönü önemli, Türkiye'ye katkıları da çok fazla. Dolayısıyla hem ülke için hem bölgesel sorunlar için kendisine bir yer açması, buna bağlı olarak bir yayın çıkartıp, bu yayınında araştırmalarına yer ayırması önemli. Bunun mutlaka korunması gerekecek. Bu bağlamda, yazı dilinin Türkçe ya da İngilizce olması çok önemli olmayabilir; belki Türkçe olması bir bakıma daha anlamlı. Öte yandan, uluslararası tanınırlık için de katkıda bulunmak anlamlı olabilir. Çünkü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi uluslararası tanınırlığını gün geçtikçe artıran bir üniversite. Katılmış olanlarınız var mı, bilmiyorum; Üniversitemizin kuruluşunun 60. Yılı çerçevesinde davet ettiğimiz çok tanınmış konuşmacılardan en son gelen Prof. Saskie Sassen, Columbia Üniversitesi'nden; Foreign Policy Dergisi tarafından 2011 yılında dünyanın 100 küresel düşünüründen biri olarak gösterilmiş sosyoloji alanında. Çok ilginç ve güzel bir konuşma yaptı. Konuşma öncesinde kendisiyle yaptığımız sohbet, ODTÜ'nün Amerika'da ve kendi üniversitesinde çok tanınan bir üniversite olduğunu altını çizerek belirtti. Üniversite olarak bu konumumuz her fakültemiz için ve pek çok farklı alanda olabilmeli. Madem böyle bir dergi çıkarıyoruz, bu dergi de bence bunun araçlarından biri olabilir. Tabii ki mutlaka olmak zorunda değil. Derginin politikasını değerlendirirken, bu konu da bir boyut olarak düşünülebilir. Bu tamamen dışlanıp, diğer amaçlara da yönelinebilir. Ben sadece nelerin seçeneğe olabileceğini ortaya koymaya çalışıyorum.

Çağatay Keskinok: Zaman zaman "şu uluslararası dizinlerdeki tanınırlık meselesini bir kenara itsek de keyifli keyifli akademik yayıncılık yapsak" diye düşünmüyor da değilim.

Mehmet Asatekin: O zaman başa döneriz; şu 20 sayfalık sayılara.

Çağatay Keskinok: Tabii ki o noktaya dönemeyiz biliyorum. Ama bu sürecin yer yer etik düzeydeki sorunlara da yol açabilen sıkıntıları fazlaıyla yaşıyoruz. Uluslararası yayın faaliyetinin akademik yükselmedeki yeri nedeniyle belirli zayıflıklarla karşıya kalıyoruz.

Murat Balamir: Burada çok güzel anekdotlar da çıktı. Bunlar iyi bir fırsat. Bir daha böyle bir fırsat ele geçemeyebilir. Bu yüzden Derginin tarihçesini canlı tutmak açısından bu anekdotları derlemek de yarar var. Ben birkaç noktaya değineceğim. Dil konusu hakikaten günümüzde daha da önem taşıyor; çünkü Türkçe ciddi bir saldırı altında. Hem Türkçe'de hem de İngilizce'de bir seviye kaybına uğradığımızı düşünüyorum. Bakıyorum dergilere, elimizdeki elektronik imkânlarla maddi hataları en aza indirmek imkânı olması gerekir diye düşünüyorum. Geçmişte yoktu bu çünkü. Şimdi sizden gelen yazılarda bile tuhaf Türkçeler görünce içim burkuluyor doğrusu. "İlişkiseliklerinde" ne demek? "Toplum-mekân ilişkilerinde" mi demek istiyorsunuz? Hepimizde var bu tür kaymalar. Herkesin birbirini denetlemesinde büyük yarar var, çalışmaların birkaç elden geçmesinde büyük bir yarar var.

Çağatay Keskinok: Daha sonra düzelttik o ifadeyi.

Murat Balamir: Bana gelen metinde böyle bir terim vardı.

Okan Üstüncök: Bu derleyenler de böyledir, birbirlerini yerler.. (Gülüştürmeler)

Murat Balamir: Dergimiz görseliği olan bir dergi. Aynı zamanda algımız zorlaşıyor. Ondan fedaya etmemek lazım. Elektronik, sanal ortamlara geçsek bunu ne kadar kaybederiz onu bilemiyorum. Ücretlendirme telif ücretleri vermek konusunda hayal görmeyelim. Yazarların ödeme yapması imkânımız da olamaz, kendimizi mahkemelerde bulabiliriz. Ama başka bir yöntem vardı Derleyenlik görevini yaparken çıkardığımız iki sayıda. Hakemlere ve yazarlara resmi kanaldan ücret verilmesi konusunda bir kapı açılmıştı. Bilmiyorum o imkân hala duruyor mu? Onu kurcalamakta yarar olabilir. YÖK'ten gelen bir kaynakla

üniversite yayınlarındaki hizmetlere küçük de olsa bir katkı verme imkânı vardı o tarihlerde. Onun kalkmış olduğunu zannetmiyorum.

Çağatay Keskinok: Dergide yayınlanan yazılar için yazarlar farklı kanallardan (örneğin TÜBİTAK) parasal teşvik elde etme imkânı bulunduğundan telif ücreti gibi uygulamalar artık anlamını yitirdi.

Murat Balamir: O kapı hala açıksa, onu canlı tutmakta büyük yarar var. Hakemlik konusunda daha ciddi hizmet almaya gayret etmeli; hakemleri bir şekilde onurlandırmakla mümkün olabilir bu. Her sayıda hakemler dizini olabilir.

Çağatay Keskinok: Hakemlerinin anlaşılmasına yol açılabileceği endişesiyle her sayıda değil 2-3 yıllık sürelerde topluca veriyoruz.

Murat Balamir: Dergiye katkıda bulunmuş çok sayıda elemanımızın hatırlanması amacıyla neler yapılabilir, nasıl onurlandırabiliriz bilmiyorum. Mesela Aydın Germen hocayı.

Mete Turan: Bir iki şey eklemek istiyorum. Bu kaynak havuzu konusunda Murat Balamir'e katılıyorum. Nasıl yapılır bilemiyorum ama hakemlere karşılık verilmesini çok doğru buluyorum. Belki o zaman biraz daha teşvik edici olabilir, biraz daha hızlandırırılar yaptıkları işi; yoksa hiçbir zorunlulukları yok. Öte yandan yazardan ücret istemeyi doğru bulmuyorum. Başka kaynaklar bulunabilir.

Dil konusuna bir çomak sokmak istiyorum. Acaba İngilizce ve Türkçenin dışında başka dillere de açmak olabilir mi? Fransızca, Almanca, Arapça? Bunu yapabilmek için herhalde bir iki kişiden fazla o dilde usta kişileri bulmak gerekecektir. Uluslararası açılma herhalde biraz da bununla ilişkili. Herkes anlamayacak her dili ama hiç değilse ilgilenenler fazlasıyla memnun kalacaklar. Bu bilmiyorum ne kadar gerçekçi. Mustafa Pultar'ın kâğıt ortamın kalmayacağı konusundaki söyledikleri çok doğru fakat kâğıt ortamından da vazgeçebilecek miyiz?

Okan Üstünkök: O bir problem olarak kalacak; yani basılmış olarak yayınlanan şeyler hakemler değilse bile jüri tarafından değerlendirilecek. Elektronik dergilere değer verme

aşamasına henüz tamamen geçemedik. Elektronik dergiler yayınlanıyor ancak akreditasyon konusunda bir gelişme kaydedilmedi. Amerika'daki mimarlık okullarından bir kaç tanesi bunu başlattı, iş sunulacak belgelere geldiğinde akreditasyon belgelerini sadece dijital olarak sundular, yer yerinden oynadı; kabul edilmedi. Mete'yle birlikte görev yaptığımız okulun 2006'daki akreditasyonu sırasında her iki türüsünü de yaptık. Belgeleri hem basılı hem de dijital olarak sunduk. Çünkü gelen ekibin içerisinde dinazorlar var, sadece dijital görmeyi bugünün zorunluluğu olarak kabul edenler de var. Galiba bu ikili sistem birbirinin tam alternatifi değil de belki birbirinin tamamlayıcısı olarak bir süre daha devam eder sanıyorum. Mete'ye benim bir sorum olacaktı unutmadan sorayım. İlk sayılarda hakemlere mi yoksa yazarlara mı ücreti ödedik?

Mete Turan: Yayın ücreti ödedik. Uzun bir süre ödedik yani en azından 1981'e kadar. Hatta bir makalede fazla isim var diye bana kızdılar Yayın Kurulunda. Bir de fotoğraf girince diğer disiplindeki arkadaşlar çok kızdılar; "biz de fotoğraf çekip yayımlayalım ona da telif ücreti verin" dediler. Oysa Üniversitenin Yönetmenliği'nde formüllerin santimetre karesi vardı.

Çağatay Keskinok: İki yılda bir hakemlerimizin listesini yayınlıyoruz. Derginin uluslararası tanınırlığı nedeniyle hakemlik hizmetinin de çeşitli kurumlarca teşvik gördüğünü biliyoruz; akademik yükselmeye de bir etkisi var. Oyunun kuralları böyle olunca telif ücreti, hakemlere ödeme konuları anlamını yitiriyor.

Benim anlayamadığım, kabullenemediğim bir konu var. Üniversitemizde de bir genel bir eğilim olarak karşımıza çıkıyor. Tabi ki yürütülen projelerin yazıya, makaleye göre döndürülmesi önemlidir ve gereklidir. Yürütülen çalışmalardan üretilen akademik yazılarda proje ekibi başının birinci yazar olması anlaşılır bir konudur. Ancak danışmanlık yapılan tez öğrencilerin tezlerinden hazırladıkları yazılarda danışman isminin yazılmasını kabullenemiyorum. Bunu akademik etik olarak da doğru bulmuyorum. Bunun tartışılması gerekir diye düşünüyorum. Diğer

yandan özellikle dil kullanımındaki özensizliğe işaret etmek isterim. Özellikle Türkçe yazılarda devşirme sözcüklerle yazı yazma alışkanlığının kırılması gerekir. Bir bilim insanının, bir sanat insanının kendi dilini iyi kullanması tabii ki başka dilde yazıyorsa o dili de çok iyi kullanması beklenir. İşimiz bu bilinci yaratabilmek. Bunun içinde özellikle kuralımız Türk yazarlar tarafından yazılmış olan yazıların ana dili İngilizce olan düzeltmeler tarafından düzeltilmesi ama Türkçe yazılar bunu bizler üstleniyoruz.

Nevzat Özgüven: Farklı bir temel alanda olduğum için mimarlığın bu anlamda kendi iç yapısını, dinamiklerini çok fazla bilmeden, gündeme getirilen birkaç konu hakkında görüşümü aktarayım. Tam sayıyı bilmiyorum ama herhalde 15'e yakın, dizine girmiş uluslararası farklı dergiye değişik zamanlarda pek çok sayıda hakemlik yaptım. Hiçbirinde herhangi bir ödeme yapılmadı. Bunun konusu bile edilmez. Öyle bir şey yoktur. Herhalde mimarlık alanında farklı bir yaklaşım var. Diğer bir konu, yayınların akademik yükselmelerde kullanılmasının getirdikleri. İnternet üzerinden yayın yapıldığı zaman, dergi dizinlerce taranan bir dergiye, genellikle DOI numarası alarak çıkıyor ve DOI numarası aldıktan sonra, Üniversitelerarası Kurul'daki doçentlik yükseltmeleri de dâhil olmak üzere her yerde yayımlanmış eser olarak kabul ediliyor. Çünkü DOI numarası aldıktan sonra yazı geri çekilemiyor, yazıda değişiklik yapılamıyor. Şunu yapanlar olmuş: Aynı yayın iki ayrı dergiye farklı isimlerle eş zamanlı gönderiliyor, ikisi birden kabul aldığı zaman iki ayrı yayın diye gösteriliyor, doçent unvanı alındıktan sonra kötü bir durumda kalmamak için yazılardan biri geri çekiliyor. DOI numarası bunu önüyor. DOI numarası alındıktan sonra yazıyı geri çekemiyorsunuz. Maalesef akademik yükselmelerde yayınların kaçınılmaz olarak önemli bir unsur olması, sadece ülkemizde değil uluslararası düzeyde de, yayın kalitesini olumsuz etkilemenin ötesinde, akademik değeri olmayan uluslararası dergiler çıkarmaya, fakat birbirlerine atıfta bulunarak "impact" faktörünü yükseltmeye varan çeşitli girişimlere yol açmış. Bu yaklaşımlar inanılmaz yerlere gidiyor. Yakın zamanda bana

bu kategoride olan dergilerin bir listesi ulaştı; sanırım yüzün üzerinde uluslararası dergi ismi vardı bu listede. Bunların bir kısmı dizinlere de girmiş dergiler. Belirlenen dergiler kara listeye alınıyor ve akademik kesim tarafından bunlar sürekli elenmeye çalışılıyor. Sadece bizim için geçerli olan bir sorun değil, uluslararası ortamda da var olan bir sorun. Bu da, yapmaya çalıştığımız işleri sabote eden çok önemli bir unsur olarak karşımıza çıkıyor. Üçüncü bir konu da tez danışmanının isminin yayında yer alıp almaması konusu. Burada alan farklılığı herhalde en önemli unsur. Yine mühendislik için söyleyeyim; tez hocasının ismi yayında mutlaka vardır. Ama genellikle birinci isim olmaz. Hemen hemen her zaman araştırmayı yapan kişi birinci isimdir. Mimarlıkta, mimarlığın alt alanlarında bu değişebilir, fakat mühendislikte danışmanın ciddi bir yol göstericiliği, çıkış noktasını nasıl bulacağı konusunda yönlendirmesi söz konusudur, özellikle de yüksek lisans düzeyinde. Doktorada danışmanın doğrudan katkısının daha az olması beklenir. Bu bağlamda bütün dünyada da etik olarak uygun olan budur. Ters etik kabul edilmez. Ama, örneğin tarih alanına bakarsak, çift isimli makaleye pek rastlamayız; makaleler tek isimlidir. Alana göre çok fark ediyor. Mesela biyoloji alanında bir makalede ortalama yaklaşık dört yazar ismi olurken, mühendislikte, alt alanlara göre genellikle bir buçuk ile iki buçuk arasındadır bu sayı.

Çağatay Keskinok: Bu şundan kaynaklanıyor olabilir. Daha çok araştırma laboratuvar ortamındaki projelerin teze dönüşmesi nedeniyle olabilir. Tabii ben bu konuda MFD Yazı Kurulu'ndaki aşırı ucu temsil ediyorum.

Derleyen olarak ilginç bir anım var; aktarmak isterim. Konusunda uzman bir hocamız bir yazı yolladı. Yazı hakemlere gönderildi. Kapalı hakemler. Hakemler yazıyı yerden yere vurmuşlar. Hakem değerlendirme formlarında bir de "başka bir hakem önerir misiniz" maddesi var. Hakemler yazar olan hocamızın ismini yazmışlar. (gülüşmeler) Hocamız eleştirileri olgunlukla karşıladı, yararlandığını belirtti. Hakem değerlendirme süreci aslında böyle bir süreç; akademik üretim sürecinin ta kendisi. Bu değerlendirme, akademik bir yazının nitelik kazanmasında çok önemli bir

katkı sağlıyor. Buna karşın akademik ortamda hakem değerlendirmeleri pek sevilmiyor. Tam tersi olması gerekir. En sonunda da o yazı gelip o yazar adına çıkacak, nitelik kazanacak bir çalışmaya dönüşecek.

Ömür Bakırer: Bu danışman desteği için bir şey ekleyebilir miyim? Bizim Fakültede buna yıllardır ilke olarak sıcak bakılmamıştır. Söz konusu yazılarda danışman isminin eklenmesine iyi bakılmaz. Fakat ben bir kaç sene üst üste, Tez Ödülü Seçme Toplantılarına katıldığım zaman burada bizim büyük bir eksikliğimizin ortaya çıktığını gördüm. Mühendislik Fakültesinden gelen bütün önerilerin arkasında danışmanıyla yazılmış 7-8 makale vardı. “Bizde böyle bir kural yok” diye savunmak zorunda kalmıştık öğrencileri. Bizde daha zor yayın yapıyorlar. Bir de danışmanın ismi olmayınca daha da geriliyor. Kendi tez öğrencim, yüksek lisans tezinden hazırladığı yazısını Hacettepe Üniversitesi Dergisi’ne yollamıştı yayınlanması için. Dergiden “burada danışmanın ismi yok, yayımlayamayız” diye cevap geldi. Ben de “bizim kuralımız değil, ismimi koyamam” dedim. “O zaman yayınlanmaz” dediler. Öğrenciye yazık olmasın diye mecbur oldum danışmanı olarak ismim konuldu. Yani bu konu gittikçe önem kazanıyor, öğrencinin de aleyhine olabiliyor.

Murat Balamir: Danışmanı hocasına referans vermeden, hangi çalışmadan üretildiği belirtilmeyen yazılar geliyor. Hiç değilse bir dipnotta açıklanması lazım. “Bu konu nerden malum oldu, gökten mi indi” diye sorgulamakta yarar var her yazıyı.

Mustafa Pultar: Danışman adının yazılması konusunda görüşüm şu. Makale yalnız çalışma yapmış olmanın ortaya koyduğu bir çalışma değil. Aynı zamanda kendisine o konuyu önermiş, o konuyu geliştirmiş ve o konuda çalışmış kişinin kendi akademik görünürlüğünü de ortaya koymaktır. Yani bir yerde makalenin değerlendirilmesinde yalnızca çalışmayı yapmış olan değil aynı zamanda o çalışmayı yönetmiş olan da değerlendirilmelidir. O bakımdan akademik değerlendirmede bir danışmanın adının bulunması gereklidir diye düşünüyorum ben.’

Mehmet Asatekin: Yazar olarak mı yoksa kenarda referans olarak mı?

Murat Balamir: En azından dipnot olarak!

Çağatay Keskinok: Ben danışmanın isminin yazar ismi olarak geçmesinde sakınca görüyorum; ama bu tavrımın “hocası uygun görmemiş” diye algılandığını düşünüyorum. Anlamak zor.

Mustafa Pultar: Ben bir kaç kere kendi adımları bir öğrencinin adının arkasına koydum. Fakat o makale yazıldığı zaman ben o makalenin üzerinden herhalde iki kere üç kere geçmiştim. Yani benim fiili katkım vardı o makalenin yazılmasında. O bakımdan önemli.

Mehmet Asatekin: Bunlar biraz geçmişte Fakültede doktora yaklaşım ile ilgili. Fakültede doktora istenmeyen, hakir görülen bir ortam idi başlangıçta. Ve bu, Dergide olsun Fakültenin diğer süreçlerinde olsun çok etkili olmuştur. Bu da ona benzer bir şey. Fakültenin eskiden beri gelen, göreneğinde olan bir şey. Yapılan çalışmanın telifi öğrencindir. Biz ona yol gösterdik ama esas birikim onundur. Ve dolayısıyla Ömür Bakırer’in dediği gibi senelerce bu bir ayıp olarak kabul edildi. Fakat işte nasıl Fakülte seneler içinde “doktoranın yapılması da iyiymiş”e geldiyse, telif fikrin sahiplenilmesi, danışmanın isminin yazılması konusu da gördüğüm kadarıyla giderek mühendislikteki tutuma benzer şekilde normalleşiyor. Bunu ben bir anlamda entelektüel ya da akademik bir gelişme olarak görüyorum. Zaman içinde ben de “doktora ne işe yarar” diyordum, ancak sonra doktoramı bitirdim. “Bu değişen zamanlardır, yaşamın dinamiğidir” diye düşünüyorum. Bir iki şey daha ilave etmek istiyorum bu vesileyle. Fakültenin belli bir göreneği var. Bu görenek te çok akademik olmayan bir görenekti. Derginin yaşama geçmesiyle beraber ve kesinlikle Mete Turan ve Mustafa Pultar’ın farklı bir kurumdan gelmiş ve farklı bir görüş açısına sahip insanlar olarak attıkları adımlarla daha akademik bir yaklaşım benimsendi. Mete Turan’ın da etkisiyle bu hakemlik konusu ortaya çıktı. Hakemlik konusu daha sonra Fakülte yazarlığının yabancılaşmasına sebep oldu, Fakülteden katılım düştü ve

dışarıdan da çok katılım olmadığı için senelerce 20-30 sayfalık ya da iki sayısı birleştirilmiş dergi olarak yaşamını sürdürmeye çalıştı. Fakülte katkısının bugün de hala çok düşük olduğunu görüyoruz. Bu beni hakikaten şaşırttı. Günümüzün değişen akademik kurallarına ve aslında zorlamalarına karşı hala Fakültemizin verimliliği az ya da o verimliliklerini Fakülte dergisine yöneltmiyorlar. "MFD'de yayınlatacağıma bunu dışarda ki bir dergide yayımlatırım" diyorlarsa işte onu da bilemem.

Çağatay Keskinok: Diyorlar.

Mehmet Asatekin: Bu "diyorlar" konusunun hemen arkasına ben tamamen başka bir eleştiri yerleştirmek istiyorum. Çünkü sabahdan beri beni rahatsız ediyor. Demek Fakülte bu dergiyi hala sahiplenmemiş, ne yazık ki.

Okan Üstüncök: Ben doktora konusunda bir açıklama yapmak istiyorum. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin 1956 tarihli Akademik Yönetmeliği'ne göre 15 yıl boyunca, 1971'e kadar, doktora yapma zorunluluğu olmaksızın yükselme mümkündü. Daha sonra da aynı istisna yönetmeliğin 6E maddesiyle sürdürüldü ama uygulanmadı. O bakımdan, Üniversitenin astsız-üstsüz, hiyerarşisi olmayan, dirayete dayalı görevlendirme ve değerlendirme sisteminde her türlü akademik ve idari görevi yıllarca başarıyla üstlenmiş kişilerin sonradan terfi için neden doktora yapmak zorunda bırakıldıklarını kabul etmek zordu. Kaldı ki fakültede doktora programı da yoktu. Yoksa doktorayı kötülemiş, gereksiz bulmuş ya da aşağılamış olduğumuz için değil de o zaman zorunlu olmadığı ve burada başka bir düzen var olduğu için böyle bir durum ortaya çıkmıştı. 1981 ertesinde bütün sistem YÖK ile birlikte değişip akademik hiyerarşik düzen getirilince zaten bu tartışmanın anlamı kalmadı. Fakültenin iki bölümü kapatıldı. Akademik kariyerde devam etmek isteyenlerimiz ya burada ya da başka yerlerde gidip paşa paşa doktora yaptık. İşin özü doktora karşı tavır konması değil, buradaki sistemin kişiliğidir. Bunu doğru koyalım isterim.

Mustafa Pultar: Okan Üstüncök benim hor görülme lafıma taktı. Özür dilerim o şekilde anlaşıldıysa. Yani aynı ortamdan bahsediyoruz. Doktorası

olmayan öğretim üyeleriyle yürümeye çalışan bir fakülte vardı fakat dışardaki ortam bu fakültenin bu ortamının değişmesini zorluyordu. Ve zamanla işte bu fakültede doktora programı başladı. İçinden kendi doktoralarımızı vermeye başladık. Ve bu dergi de bununla beraber yürüyen bir program diye düşünülebilir. Yalnız bu doktora programı nereye vardı onu bilmiyorum. Yani şu anda Mimarlık Fakültesi kaç tane doktora derecesi veriyor senede. Yüksek lisanslardan kaç tanesi akademik olarak addedilebilir kaç tanesi profesyonel olarak addedilebilir onu bilmiyorum.

Çağatay Keskinok: Kendi bölümümle ilgili olarak yaptığım bir araştırmaya göre 1993 yılına kadar Bölümümüzde toplam 3 ya da 4 olan doktora mezunu sayısı bu tarihten günümüze kadar toplam 100'e ulaşmış. Bu sayının hemen hemen %90'ı Bölümümüzün akademik kadro olarak ciddi bir küçülme yaşadığı 1995-2015 dönemine aittir. Hepsini birer öğretim üyesi adayı diye düşündüğümüzde -şu anda öğretim üyesi toplamımızı dikkate aldığımızda neredeyse 6 tane Şehir ve Bölge Planlama Bölümü ediyor.

Okan Üstüncök: Bir nokta daha var galiba. Mimarlık mesleğinin ve eğitiminin özünde çok büyük ağırlığı olan tasarım stüdyosu etkinliğinde doktora formülasyonu yok. O nedenle de hepimiz doktora yaparken yan dallara kaydık. Bunun tasarım eğitimi nasıl etkilediği yeterince irdelenmemiş olabilir. Doktora zorunluluğunu bu açıdan da görmek gerekir.

Murat Balamir: Bir bilgi vermek istiyorum. Derleyen görevini üstlendiğim dönemde basılan 15 sayıda, makalelerin %30'u Türkçe %70'i İngilizce. %32'si yurtdışından %22'si Fakülte dışından %46'sı Fakülteden. Fakültenin Dergiyi benimsemediği tezini kabul edemem. %46'sı Fakülteden. Fakülte bence dergiye sahip çıkmıştır; en azından bu dönemde. Bir de bir hatırlatma yapmak istiyorum. Bazı makaleleri kitaplaştırmak istiyorsunuz; sanırım yazarların telif hakları vardır yazılarında. Kitap haline getirmeden her birinden yazılı izinlerini almak gerektir.

Ayşen Savaş: Mete Hocam, ben yıllarca bir anektodu sizin adınızı kullanarak hep yâd ettim; Sizin üniversitedeki

odanızın kapsındaki küçük isimlikte ünvanınız yazmazdı. Prof. Dr. yerine küçük oğlunuzun kaleminden "Metem Turan benim babam" yazısı yer alırdı. Ünvan bizim fakültede hiç önemli olmadı diye düşünüyorum. Ne doktor olmanın ne profesör olmanın en azından kendi aramızda hiçbir zaman belirleyici olmadığına inanıyorum. Bu geleneği de sürdürdük. Ama şimdi deyim yerindeyse bağlam çok değişti biz de durumu yeniden gözden geçirmek zorundayız; bugün doktora yürüten akademisyenler öğrencileri ile birlikte de yayın yapmak zorundalar. Bu konuyu çok başka ortamlarda tartıştık kendi aramızda. Derginin derleyenlerinin niteliğini de tartıştık. Derleyeninin mimar olmasıyla şehirci olması arasında bir fark var mı, ya da yıllar içerisinde içerik değişmiş mi diye bakıldığında, değişimlerin olduğu gözleniyor, birçok derginin tarihinde olduğu gibi.

Özellikle üniversitelerin çıkardığı süreli yayınların diğerleri arasında hep ayrıcalıklı bir yeri olmuştur çünkü editörleri anonim sayılırlar ve kurumsal yapıları editörlerinin adından daha güçlüdür. Bizim dergimiz de kurumsallaşmış ve bunu yaparken gönderilen yazıların içinden en iyilerini seçen bir yöntem geliştirmişiz. Yazıların dile getirilen soru kapsamında bir tutarlılığı pek olmamış yıllar içinde. Ama hatırlanmaya değer dönemler olmuş. Bu dönemler kimi zaman dünya ya da ülke tarihteki çalkantılardan etkilenmiş. Örneği önemli mimarlık dergileri iki Dünya Savaşı arasında çıkmış. Daha sonraki kırılma noktası 1968'de olmuş. Mimarlıkta modernizmin öz-eleştirisinin, yapısalılık sonrası tartışmalardan söz ediyorum, en önemli çıktılarında biri kuramındaki gelişme ve buna bağlı olarak süreli yayın sayısındaki artıştır. Ayrıca ekonomik ve politik çalkantılar da yapı sektörünü etkileyip yazmaya ve düşünmeye vakit tanıyor olabilir. Bu dönemde çıkan ve eleştirini yozlaşması ile yok olan *Oppositions*, *Assamblage* gibi dergiler, hala verdiğimiz derslerin ana kaynaklarını oluşturuyorlar. 1960 yılların sonunda Avrupa'da özellikle İtalya'da kurulan ve üniversitelere alternatif oluşturmayı amaçlayan kurumların benzerlerinin Amerika'da kurulması ve onların çıkardığı süreli yayınlar mimarlık söylemini doğrudan

etkilemiş ve sonunda Amerika aracılığı ile dünyaya yayılmıştır. Özgün olanımı Tafuri'nin İtalya'da 1968 de kurduğu Mimarlık ve Kent Araştırmaları Merkezi ve onun başarılı New York yorumu olan Eisenman'ın 1967-85 yılları arasında yöneticiliğini yaptığı merkez buna bir örnek olarak verilebilir. Kırk yıllık tarihi içinde bizim dergimizin bu yayınlar arasında nerede durduğu önemli bir soru. Var olan üniversite dergilerinin hangisine benziyoruz diye bakıldığında sonuç olarak özgün olduğumuz ortaya çıkıyor. Ne format ne de içerik olarak *Perspecta*, *Ritual*, *Places*, *Modulus*- hiç birine benzemiyoruz. Kapağı dahil bu özgün yayının fakültemizin kendi içinden çıktığını gösteriyor; ve bunu başlatan da sizlersiniz. Sizinle aynı masanın etrafına oturan bizler de bu önemli eserin parçası olmaktan gurur duyuyoruz şüphesiz. Çağatay Keskinok'a bu ortamı yarattığı için teşekkür borçluyuz.

Çağatay Keskinok: 12 Eylül ve YÖK Dönemi ile birlikte sekteye uğrayan Dergimizin yeniden yayınlanmaya başladığı tarih 1986. Bir sayı çıkmış bu tarihte; sonra yeniden ara verilmiş. Bundan sonraki ilk tarih 1988. Bir Fakülte Genel Kurulu'nda Üniversitemizde yayın faaliyeti kesintiye uğramış dergilerimizle ilgili olarak, Üniversitemizin ulusal akademik dergicilik faaliyetini önemsizleştiren yaklaşımları eleştirmiştim. Anımsıyorum, "esas olan burayı çekim merkezi haline getirmektir" demiştim. O sıralarda Fakülte Dergimiz yanı sıra *ODTÜ Gelişme Dergisi* yayınına ara vermişti. Her iki dergiye de makale yollamıştım. Her ikisi de hakem değerlendirmelerinden geçmiş basılmasına karar verilmişti; ancak dergiler basılamıyordu. Anımsıyorum o sıralar bazı hocalarımız bu dergilerin akademik yükselmede bir yararı olmadığını belirtip yazıları yurtdışındaki dergilere yollamamı salık vermişlerdi. Bugün olduğu gibi o sıralarda da önemli olanın buranın ilgi odağı haline getirilmesinin olduğunu savunuyordum. O günkü ısrar ve karar döndü dolaştırdı beni 2015 yılında Mimarlık Fakültesi Dergisi'nin 40. Yılında Derleyeni olma onurunu ve gururunu yaşamama vesile oldu. Hepinize çok teşekkür ederim.

Okan Üstüncök: Orta Doğu Teknik Üniversitesi de, Mimarlık Fakültesi Dergisi de bana hep Dionysos'u hatırlatır. Dionysos'un anası ölümlüdür. O yüzden diğer tanrılar onu benimsememişlerdir. O kadar ki ikisini birden yok ederler. Sonra tanrılar kalkıp "Dionysos'a da haksızlık oldu ne de olsa babası ölümsüz" diye Zeus'un bacağından onu tekrar doğurturlar. Sonra da Olympos'a çıkarıp, Bereket Tanrısı yaparlar. Adıyla bağdaştırılan aykırılık ve direnç efsaneleri dışında Dionysos'un en çok bilinen masalı Kral Midas'a her dokunduğunu altın yapma gücünü vermiş olmasıdır. Galiba Orta Doğu Teknik Üniversitesi de aynen bu gelişmeyi gösterdi. Horlandı tu kakalandı, bu da ne biçim şey dendi, Dergi kapatıldı, Mete'nin bölümü gitti benim bölümüm gitti; Bugün "bağlam" ya da "ortam" ne diyorsak işte o değişti ama ODTÜ gene ODTÜ. Buradakiler, sizler sayesinde Dergi de Dergi. Onun için ben baştan da söyledim: Bu salonda sadece Mete ve ben YÖK sonrasını hiç ODTÜ'de yaşamamış olanlarız. O yüzden de benim kişisel görüşlerim herşeye karşın yürürlükteki sistemin kabulü yönünde olmayabilir. Sürç-i lisan ettiysem affola.

Nevzat Özgüven: Yüksek lisans ve doktora çalışmalarından kaynaklanan yayınlarda danışmanın yazarlar arasında yer alıp almaması konusu, biraz önce de belirttiğim gibi, alana bağlı olarak çok değişiyor. Bir doktora tezinden kaynaklanan bir yayını, doktora tezi sahibinin tek isimli olarak, danışmanın bilgisi dışında yapmış olması, fen ve mühendislik bilimleri öğretim üyelerinin yer aldığı etik kurullarda sorunlu olarak nitelenirken, sosyal bilimcilerin yer aldığı etik kurullarda etik bir sorun olarak görülmebilir. Bu konu, alana bağlı olarak sonucu değişen bir konu. Dolayısıyla her alanın kendi içerisinde değerlendirilmesi ve kurallarının ona göre belirlenmesi gerekiyor. Pek çok alanda, yayınlarda tez danışmanın da isminin olması gerektiği noktasına geliyorsak, o zaman gereğini yapmamız lazım. Hocamızın söylediği gibi, tez öğrencinizin yazdıkları üzerinden defalarca geçip düzeltiyorsanız, hakemlerden görüşler geldiğinde siz cevap veriyorsanız, gerekli düzeltmeleri yapıyorsanız ve hele de tez çalışması sırasında ciddi bir yönlendirme söz

konusuysa, o zaman danışmanın da katkısı var demektir. Ama tez konusunu belirledikten sonra tez öğrencisi arada raporlar verip, ciddi bir geri besleme almadan tek başına tezi yazıp savunuyor ve derecesini alıyorsa, o zaman durum farklı değerlendirilebilir. Mühendislikte genellikle benim ilk çizdiğim tablo geçerlidir. Genelde hiçbir tez öğrencisi, sadece araştırma konusunun belirlenmesi açısından değil, çalışmalarına bir geri besleme alma konusunda da hocasının desteğini almadan doktorasını yapamaz. O nedenle tez danışmanın burada çok ciddi bir katkısı vardır. Tabii ki araştırmacının ürünü tezi yapanındır, ama danışmanın da ciddi katkısı olabilmektedir. Böyle bir durumda, tezden üretilmiş çalışmaların tek isimle yayımlanması önemli bir etik sorundur. Hele bir de makalenin yazımı, düzeltilmesi, hakemlere cevap verilip gerekli değişikliklerin yapılması süreçlerinde tez danışmanın katkısı varsa -ki mühendislik ve temel bilimlerde böyledir- o zaman mutlaka danışmanın isminin yayında olması gerekir. Sosyal bilimlerde ve de özellikle sanatın için içinde olduğu alanlarda durum değişik olabilir. Uzmanı olmadığım alanlar için yanlış bir şey söylemek istemiyorum. Tümünü kişinin kendi üretimiye, burada danışmanın katkısı çok sınırlı bir düzeydeyse, o zaman farklı değerlendirilebilir. Tez danışmanın bilgisi dahilinde, yayın tek isimli olabilir ve danışmanın katkısına ilişkin bilgi dipnotta veya teşekkür kısmında belirtilebilir.

Mehmet Asatekin: Bu değişimin farkındayım. Ancak, mimarlıkta proje derslerine odaklanıldığı için proje dersinde yöntem öğrencinin yaptığı işin daha tecrübeli hocası tarafından eleştirilmesi ve dikkatinin çekilmesi şeklinde. Dolayısıyla öğrenci bu eleştiriler arasında kendi yolunu bulmak zorunda ve hep birden fazla hocayla muhatap olmak durumunda. Başka ülkelerde farklı; örneğin Fransa'da farklı; tek hoca ve usta-çırak ilişkisi. ODTÜ'nün geleneği birden fazla hocanın eleştirisiyle öğrencinin yolunu bulması şeklinde. Öğrenciyi eleştiriyorsunuz; o şunu ya da bunu ya da bambaşka bir şeyi tercih ediyor, dolayısıyla kendi değerlendirmesi çok önemli oluyor. Dolayısıyla o eserin tüm entelektüel sahipliği onun olmuş

oluyor. Projesini yaptığında sonunda ne yapıyoruz; jüriye koyuyoruz. Jürideki bütün eleştiriler öğrenciyi; hocasına giden hiç eleştiri yok. Hocası ona yol göstermiş; ama yolu öğrenci kendisi bulmuş. Yüzde yüz öğrencinin yükümlülüğünde. Böyle bir gelenekten geliyoruz biz. Gerçi günümüzde belki bu da değişiyor. Uzun zamandır mimarlıkla alakam yok ama belki bu da değişiyordur.

Ben daha kişisel bir şey anlatayım. Kızım Amerika'da doktorasını yaptı; yaptığı yayınlardan birini de bize yolladı. Birinci isim kendi ismi, ikinci isim hocasının ismi; bir de üçüncü bir isim var. Nereden çıktı anlamadık; sordum. Üçüncü isim deneyde kullandığı malzemenin patent sahibiymiş. "Benim malzememin kullanıldığı her yerde benim imzam olacak" demiş. Demek ki kimyada bu iş böyle. Ondan öğrendik. Yani bizim için ayıbın ayıbı. Ama hakikaten dünya daldan dala çok değişiyor.

Okan Üstüncök: Türkiye'deki üniversiteler oldum olası ya tıp fakültelerinin ya da mühendislik fakültelerinin -üst kademe yönetimden bahsediyorum- egemenliği altındadır. Bizim üniversitemizde tıp fakültesi yok o nedenle mühendisliğin egemenliği altında oluyor. Mesela YÖK gelmeden önceki dönemdeki üniversite yönetimine de bakarsınız mühendislik fakültelerinin örgütlenme modellerini görürsünüz. YÖK üyeleri arasında 30 senedir mimarlık fakültelerinden bir üye çıkmış mıdır? Varsa kimdir?

Suha Özkan: İlhan Tekeli.

Okan Üstüncök: İlhan Tekeli'yi mimar olarak kabul etmeyelim ama doğru doğru dosdoğru onun yeri bambaşka. Bir de bir çiçekle yaz olmaz. Bence orada öyle ciddi uyumsuzluklar ve çaprazlıklar var ki burada konuştuklarımız onun içinde çok küçük. Sorun devasa. Onun için söylüyorum ki sorun derginin sorunu değil Türkiye'deki üniversite sisteminin sorunu. Dolayısıyla çözümünü de ne dergide ne de Fakültede. Disiplinlerarası başka bir dünyadan bahsediyoruz.

Suha Özkan: Danışman ile öğrencinin adının yayınlanması konusunun militanı Okan Üstüncök olduğu için

bir şey söylemek istemiyorum. Çünkü derginin ilk yıllarında hocaların yazıları gelirdi, öğrenci biraz "garnitür" şeklinde anılırdı. Okan Üstüncök bu durumlara çok öfkelenirdi. İyi hatırlıyorum. "Bizim amacımız genç yeteneği, araştırmacıyı özendirmek olmalı" derdi ve bu tutumunu Dergi Yazı Kurulu'nda ısrarla sürdürürdü.

Tartışılabilir, değişik mesleklerde değişik vurgular olabilir. Mehmet Asatekin'in söylediği patent olayı girince benim kafam iyice karışıyor. Başa dönersek gerçekten yapmak istediğimiz şey akademik bir sunuş standartı saptamaktı. Bunun için de araç olarak Harvard Sistemini kullanmayı önerdik. O "El Kitabı"nu virgülüne kadar uygulamaya başladık. Bence çok iyi bir şekilde de oturdu. Yani bir ürün olarak Mete Turan'ın kişiliği var, kimliği var standardı var Dergide. Hatta o sayfa düzeni bile baskı makinesine göre yapılmıştı. Bu sayfa düzeninin korunuyor olması yani bir geleneğin, göreneğin sürdürülmesi anlamına geliyor.

Dışardan başvuruların çok olması içerden az olması beni çok heyecanlandırdı. Çünkü bir ortam yaratmışız artık. Bunu insanlar paylaşmak istiyorlar. Çünkü Türkiye'deki mimarlık ve şehircilik akademiyasını düşünürseniz, burada yayın yapmak isteyenlerin çokluğu standartların yüksekliği anlamına gelir ki onun için de bu süreçte yer alan herkesi kutlamak lazım.

Dergi zaman zaman biraz hormonlanıyor. Her sayısında biraz daha şişmanlıyor. O da benim çok hoşuma gidiyor. Yazı adedi fazla, değişik isimler ortaya çıkıyor. Tanımadığım bilmediğim insanları görüyorum. Bence bunu koruyup kollayalım. Diğer seçenek sunuş biçimleri, web sayfası, web gazetesi, web ortamı şeklinde ya da tam tersi portfolyolar, proje sunuşları şeklinde farklı ortamlarda olabilir. Buna bir istem varsa düşünülebilir. Ama iyice denemek lazım çünkü çok meşakkatli bir iş. Derginin kimliğinin, kişiliğinin en önemlisi standartlarının korunması yönündeyim. Dil olayına gelince gerçekten zor. Dil tercihleri çok önemli. Profesyonelleşirse çok iyi olur. Hepinizi kutluyorum.

ODTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ İÇİN YENİ YÖRÜNGELER

Ali CENGİZKAN*

1. Bu yazı, 25 Aralık 2015 tarihinde ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanlık Salonu'nda Dergi tarafından düzenlenen "40 Yılında MFD/Geçmişten Geleceğe" başlıklı toplantıda sunulmak için hazırlanmış; ancak yazarın rahatsızlığı nedeniyle sunulmamıştır.

2. "Mimarlıkta Akademik Yayın ve Geleceği", IABA Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali III: Geleceği Düşünmek/Thinking the Future, panel tartışma, CA Güzer, S Özkan, H Ertaş ile birlikte; 24 Ekim 2015.

Sevgili Arkadaşlarım, Değerli Hocalarım, Sevgili Meslekdaşlarım (1), 1973 yılında bir Mimarlık Bölümü öğrencisi olarak katıldığım ODTÜ Mimarlık Fakültesi camiasında, eğitim aldığım süre boyunca ve sonrasında, eğitimci olarak görev almaya başladığım yıllardan itibaren, yayın (yani kitap ve dergi ve broşür ve hatta tanıtım notlarından oluşan her türlü basılı, yayılı malzeme) benim ana ilgi odaklarımdan birisi oldu. 1970'lerin başlarında bir mimar adayının arasa bile bulamayacağı yayınlar, bugün fazlasıyla var; ama öte yandan da bugün, yayının hem yapılma biçimi, hem de hayatımızdaki yeri oldukça değişmiş/farklılaşmış durumda. Onun için herhangi bir not, herhangi bir konuşma, içinde bulunduğumuz durumun tarihselliğini ve bağlamsallığını daha fazla irdelememizi zorunlu kılmakta.

TARİHÇE

Burada görüşlerimin benzerlerini, bu yıl Antalya'da katıldığım bir panelde tartışma şansı bulabilmişim(2). 2002 yılında ODTÜ MFD / METU JFA Derleyeni Murat Balamir tarafından Yazı Kurulu üyeliğine davet edildiğimde, bu görevin süresini ve bu süreçteki etkin olabilme boyutlarını sezmemekten uzaktım. Ancak 1977 yılından, yani hemen hemen lisans öğrenciliğimden beri edebiyat üzerinden süreli ve süresiz yayıncılık dünyası içinde ve hakkındaki bilgilerim, beni rahatlatıyordu. 1980 yılında ilk kitabı çıkan bir kişi olarak, basım ve yayım kurumlarının Türkiye'deki kabuk değiştirmesine tanıklık etmiş; tipo sistemden bütünüyle ofset ve yeni ileri basım tekniklerine geçişte, pratiğin içinde bulunmuştum. Dahası, yayıncılık sektöründe dergiciliğe de bulaşmış, uzun yıllar iki edebiyat dergisinde Yazı Kurulu üyeliği yapmış; bir mimar olarak, yayınevlerine grafik tasarım katkısında bulunmuştum. Mimarlık alanındaki eğitim, araştırma ve yayın ortamlarında bulunmakla, sözünü ettiğim bu pratiklerin bulunduğu noktanın yaklaşım ve yönlendişlerimi etkilemesi kaçınılmaz oldu.

* ODTÜ MFD Derleyeni, 2003-2013

2002 yılından başlayarak *ODTÜ MFD / METU JFA* dergisinin yayın politikasında zamanın Dekanlık yönetiminin de katkılarıyla, bir dizi yenilik uygulama ve genişletme çabası da hayat buldu. Kurulduğu 1975 yılından başlayarak içinde bulunduğu ODTÜ Mimarlık Fakültesi örgütlenmesinden bile koparak, ona karşı bağımsızlığını ve özerkliğini koruyarak kendi yönergelerini oluşturan Dergi, kurulduğu zaman baskısı için satın alınan 1982 model Heidelberg 57x82 makinayla basılıyordu; hala öyle. Dergi'nin renkli basılabileceğini ve bu baskının, çalışan tek ustamız Hacı İnaltun ve şefimiz Seyit Kapusuz elinde iyi sonuç alınarak gerçekleştirilebileceğini kanıtlamak, çok uzun zaman almadı. Baskı sayısını 1000 adete yükseltmek; kapak baskısını da dört renge çevirerek çağdaş tasarım düzeyini yakalamak; cilt ve mat kapak filmi takılmasını dışarıdan hizmet olarak almak; Dergi'nin format standardını sabitleyerek fontlarında bir hiyerarşi kurgulamak ve bunu sürdürülebilir kılmak; Dergi'nin giderek 'Anma/Obituary', 'Derleyenden Mektup/Letter from the Editor', 'Söyleşi/Interview', 'Kitap-Sergi Eleştirisi/Exhibition-Book Review' bölümlerini oluşturmak ve bunlara bir de 'Özel Dosya/Special File' bölümlerini eklemek çok uzun zaman almadı. Günümüzün çıkarlar dünyasında Dergi'yi ısrarcı biçimde uluslararası ve ulusal düzeydeki uzmanlara ücretsiz olarak göndermek ve onların görüşlerine/hakemliklerine başvurmak, Dergi'nin yaygınlığını pekiştirdi ve tanınırlığını çok yüksek bir düzeye taşıdı. Bütün bu süreçte Dergi, 2002'de dünyada yalnızca Avery Index to Architectural Periodicals veritabanında taranırken, 2005'e geldiğimizde 10 veritabanı tarafından kütüphane ve araştırma kurumlarında tanınır olmuştu. 2005 yılındaki başvurumuz 2007 Mayıs ayında sonuçlandı ve *ODTÜ MFD / METU JFA* bugün Thomson Reuters tarafından işletilen *Arts and Humanities Citation Index* kapsamındaki 26 uluslararası dergiden birisi oldu. Bütün bu kazanımların yanısıra, yeni yayın ve yayma tekniklerini gözeterek Dergi, dünyadaki mimarlık dergileri arasında gerçekten de bir öncü olarak kendi web sayfasını oluşturdu (2005; <http://jfa.arch.metu.edu.tr/>); arşivini kurdu. Bu süreçte 2002 yılında yayın amaçlı olarak gelen başvuru sayısı 4 iken, 2012 sonunda bu sayı yıllık 90 yazıya çıkmıştı. 2011 yılında başlayan arayışlarımız, 2012 ortalarında sonuç verdi ve 2013 yılı başından başlayarak *ODTÜ MFD / METU JFA*, kendi web sayfası üzerinden sayısal olarak yazı teslim alıp değerlendirme süreçlerini yönetebilmeye başladı. Bunun sonucu, Dergi'nin daha da yaygınlaşması ve yıllık başvuru sayısının 250 yazının üzerine çıkmasıdır.

Bu noktada, Dergi'nin belki de ana amaçlarına geri dönmek; kendi potansiyelini yakından tanımak ve yeni gelişme kanallarını keşfetmek açısından önemlidir.

'BİLİMSEL' 'YAYIN'IN TANIMI VE SINIRLARI

Gerçekten de yayıncılık niye yapılır? Bir insan ya da bir kurum niye dergi çıkarır? Yayıncılık ne işe yarar? Dergilerdeki yazıları kimler okur? Bu tür asal soruları sormak, genellikle günlük koşuşturma içinde unutulur; oysa önemlidirler.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda çoğalan yayınlar ve yaygınlaşma olanakları yanısıra, çoğulcu bir nitelikte gelişemediğini sezmek ve daha daralan uzmanlaşma-kişiselleşme- tekilleşme ortamlarında 'akademik' ve 'bilimsel' yayın kavramlarının hızla aşındığına tanıklık etmek kaçınılmazdır. Onbir yılı aşan bir süre boyunca yapılan Derleyenlik görevi, kişiye daha asal ve asıl soruları sordurur. Her türlü yayıncılık etkinliğinin ana amacı, yukarıda değindiğim farklı alan ve disiplinler açısından da

4. Ernst L Boyer (1990) "Scholarship Reconsidered: Priorities of the Professoriate", Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, Princeton, NJ.

Bu noktada planlama dünyasının (bunu mimarlık ve tasarım alanları olarak da anlayabiliriz) gerçek üretimine dikkat çeken yazar, plancıların toplum nezdinde 'somut yararı olmayan', özellikle de "soyut ve kuramsal" bilgi üreten kişiler grubu olarak algılandığını tekrar hatırlatıyor. Yazar, Amerika örneğinde iki toplantıda ele alınan 'niye yazıyoruz? Yazmak ne işe yarıyor?' benzeri soruların tartışmalarını özetleyin, aynı tartışma alanında Sorunları önceden tanımlayan Ernst Boyer'e atıfla (4) sorun alanını tanımlıyor: Boyer'e göre, 20. Yüzyılla birlikte 'bilimsel oluş' (*scholarship*) ve yayın (*publication*), "buluş' bilimselliği" (*discovery of scholarship*) denilebilecek alana sıkıştırılmış durumda. Yani yeni olan, daha önceden bilinmiyor olan, bir araştırma sonucu yeni öğrenilen, hatta dolayısıyla sayısal-ölçülebilir-aktarılabılır olana indirgeniyor. Bu indirgemenin küçümseyici bir yanı yok; çünkü pozitif bilimlerdeki buluş önemlidir ve bilginin buluş(lar) yoluyla yenilenmesi, genişlemesi sözkonusudur. Ancak burada önemli olan 'yayın'a layık, 'yayınlanmaya layık olan bilimselin yalnızca 'buluş'la eşleştirilmeye başlamasıdır. Oysa Campbell'in Boyer'den aktardığına göre dört tür 'bilimsel oluş' (*scholarship*) vardır: Bunlar 'buluş bilimselliği' yanısıra, 'bütünleştirici bilimsellik' (*scholarship of integration*), 'uygulama bilimselliği' (*scholarship of application*) ve 'öğretme bilimselliği' (*scholarship of teaching*) olarak açıklanmaktadır. Bu dört tür bilimselliğin bilgi üretim kanalı olarak yayın dünyası rahatlasa, dolayısıyla araştırmacıların ya da bilim insanlarının kendi kişisel ilgileriyle bu alanların gelişmesi sağlansa, bilimin üretim ortamı (*research*) ile uygulama ortamı (*practice*) arasındaki makas daralacaktır. Burada kastedilen, bütünüyle pratiğin hizmetine sunulmuş olan pragmatik bir bilimsel araştırma değildir; ama günümüzde büyüyen makas farkı, uygulama ve araştırma alanlarının birbirine yabancılaşması sonucuna kadar gerilemiştir ve bu durum da, kişi ve toplamları, bilimin gerekliliğinin sorgulanmasına kadar götürmektedir. Campbell'in Boyer'e atıfla söylediği gibi, günümüzde bilimsellik, kendisini buluş-araştırma, sentezleme-bütünleştirme, pratik-uygulama ve öğretme-aktarma aşamalarıyla yeniden, yeniden kurmalıdır.

Boyer'e göre kendilerini 'buluş' aşamasında görevlendirenler, 'Öğrenilecek daha yeni ne var?' sorusunu sormakla yükümlü hissederken, 'bütünleştirici' olanlar 'Bu bulduklarımız ne anlama geliyor; bulduklarımızı daha yeni bir çerçevede/bağlamda yeniden anlamlandırabilir miyiz?' sorusunu sorarlar. 'Araştırmacı' ve 'sentezleyici' pozisyonlar arasındaki bu fark, her iki alan arasındaki bir gel-git'e de neden olur. Aşırı araştırma, sentezlemeyi geciktirebilir-engelleyebilir; ancak 'bulunan'lar karşısında tartımlı iyi bir 'değerlendirme', bütünleştirici unsur olarak daha iyi araştırmaların kapısını aralayacaktır. Öte yandan 'uygulama bilimselliği'ne gönül yatanlar, 'Bilgi, şu önümüzdeki birbirini izleyen sorunlara nasıl uygulanabilir?' 'Toplumsal sorunların kendisi bizim bilimsel araştırmamızın, bilimselliğimizin başlangıcı olabilir mi? Sorunların tanımı, araştırmamızı nasıl tanımlar?' benzeri soruları ardışık olarak gündeme getirmemizi sağlayacaktır. Boyer'in vurgusunda, Aristo'ya göre 'öğretme, anlamanın en yüce biçimidir'; bu kendi içinde çelişkiler barındıran süreçte, yerleşik ve 'paradigmatik olan', öğrenme edimi sırasında tartışılır; adeta teste tabii tutulur. Öğretme varsayımları paradigmatik olabilir; ama öğrenen (ya da öğrenci) bilgiyi her yönüyle ve her açıdan sorgulayacağı için, sonunda 'adlanmış bilimsellik' (*scholarship of engagement*) ortaya çıkacaktır. Bunun da kendi dert edindiği soru ile buluş-bütünleştirme-uygulama-öğretme açılarından tek vücut olmuş, bütünleşmiş bireyler ortaya çıkmasını sağlaması beklenir. Campbell'e göre Boyer, bir bilimsel oluşum biçimini ötekine egemen kılmaya

çalışmamakta; ancak tek başına 'buluşçuluğun' öne çıkarılması ve tek bir bilimsel oluş türü olarak övülmesine, bilimsel oluşun ona indirgenmesine karşı çıkmaktadır. Çünkü sıradan sayılabilecek 'bilimsel dergilerde çıkan yazıların düzeyi'yle ilgilenme durumunun, genelde toplumun ve özellikle de bu yazılardan öğrenen yeni kesimler ve gençlerin, 'bilimsellik' düzeyini algılamaları, bilimselliği yalıtımları ve sıradanlaştırmaları olgusu ile doğrudan bir ilişkisi vardır.

YENİ KANALLAR

İkinci bölümde buraya kadar, Campbell'in yazısında dile getirdiği görüşleri, özellikle de referans verdiği Boyer üzerinden kavrayarak aktarmaya çalıştım. On yılı aşkın süre ODTÜ MFD / METU JFA yönetimi, bana Campbell'in yazısındaki "bilimsel oluş" (*scholarship*) pozisyonlarının ne denli önemli olduğunu bir zaman hatırlattı; Dergi de yayın sırasında bu kanalları gözetmeye çalıştı. 2005 yılında konuğumuz olan *Journal of Architectural Education* dergisi Derleyeni George Dodds, Campbell gibi yazılı ve net ifadesini dergi sayfalarında gerçekleştirmiş; üstelik bunu pratiğe de dökerek, kendi yönetimindeki süre içinde, JAE'de 'design as scholarship' ve 'scholarship by design' olarak iki kanalın ortaya çıkmasını gerçekleştirmişti. Dergi Dodds'un ellerinde, 'bilimsel oluşum olarak tasarım', 'tasarımla bilimselliğe ulaşmak' olarak adlandırılabilir genel eğilime seçenek olarak, 'tasarım yoluyla bilimsellik' tutumunu ortaya koyuyor ve yeni bir 'yayın' kanalı açıyordu. Mimarlık-planlama-tasarım disiplinlerinde bu açılımın hem anlaşılması, hem de uygulanması ve uygulanırken inceltirilmiş ayrıntılar/artikülasyonlar kullanılması, diğer disiplinlere göre daha kolay olacaktır.

ODTÜ MFD / METU JFA, 40. Yılından başlayarak bu 'bilimsel yayın' türleri arasında daha net rotaları oluşturabilir kanısındayım. ODTÜ MFD / METU JFA dergisine yıllardır her ay gelen yazılar arasında, 'buluş bilimselliği' (*scholarship of discovery*) yanısıra, 'bütünleştirici bilimsellik' (*scholarship of integration*), 'uygulama bilimselliği' (*scholarship of application*) ve 'öğretme bilimselliği' (*scholarship of teaching*) tarzı yazıların da olduğuna tanıklık ettik. Ancak bunların yoğunlaştığı yazma pratiği, mühendislik ve fen bilimlerinin, saf bilimsel yazının örneğini oluşturduğu 'buluş bilimselliği' oldu kuşkusuz. Özellikle makale sınıflama, depolama ve indeksleme kuruluşlarının, varolan güncel yayınları 'etki faktörü' dargörüşlülüğüne kadar sıkıştırdıkları, hapsedtikleri bir ortamda, oluşturulacak ideal bilim insanı profilinin bu dört bilimsel oluşum alanında uzmanlaşan, farklı bilimsellikleri kendi zihinlerinde toparlayıp bütünleştirici olabilen bilim insanları oluşturmaktan, yaratmaktan geçtiğini önermek en kolayı... Ancak bunun büyük zorluklarla elde edilebilen bir değer olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Bu tür makalelere, örneğin ilk akla gelen Kevin Lynch'in "The Form of Cities" (5), Semavi Eyice'nin "Ankara'nın Eski Bir Resmi" (6), Christopher Alexander'ın "A City is not A Tree" (7), Bruno Taut'un "Kentin Tacı" (8) başlıklı yazıları örnek verilebilir. Bir çıkır açan ve zamansız/zaman aşırı denilebilecek bu makalelerin önermeleri, her dört bilimsel oluş boyutunda da yer alır ve o nedenle de eskimezler. Ancak her yazıdan bu bütünlük ve zamanaşırılık olgunluğunu beklemek, aşırı kitabelik ve pozitivizm üzerinden yanlış olacaktır. Bir bilimsel yayın dergisine gelen yazılar,

- a. Buluşçu, araştırma ya da deney sonuçlarını tartışan; bu alandaki benzeri araştırma ve deneylerle aynı uzmanlık *habitus'*una bağlı

5. Kevin Lynch (Nisan 1954) "The Form of Cities", Scientific American, s: 190

6. Semavi Eyice (1975) "Ankara'nın Eski Bir Resmi", Atatürk Konferansları, IV Türk Tarih Kongresi, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

7. Christopher Alexander (Nisan-Mayıs 1965) "A City is not A Tree", Architectural Form, s: 172.

8. Bruno Taut (1919) Die Stadtkrone, Diederichs Verlag, Jena; 50-76. İngilizcesi Bruno Taut (Ekim 2009) "The City Crown", çev. Ulrike Altenmüller ve Matthew Mindrup, The Journal of Architectural Education, c: 63, s: 121-134.

insanlarla diyalog kuran “buluşçu” bilimsellik (*scholarship of discovery*) üretebilirler.

- b. Bütünleştirici ve toparlayıcı olmaya çalışarak o zamana kadar bir alandaki görünüşünün haritasını çıkaran, bu haritanın bütünlüğünü ilk kez iddia edip ortaya atan, ya da tam tersi mevcut statükonun değerlerini kırmak üzere yeni buluşlardan yararlanarak bir bütünlük, yeni bir bakış kurma çabası harcayan “bütünleştirici bilimsellik” (*scholarship of integration*) bilgisini kurabilirler.
- c. Uygulama ya da pratiğin görgül sonuçları içinden, toplumsal bir olayı ya da coğrafi bir gelişimi yeniden kuran, pratiğin sonuçlarını paylaşan ve değerlendiren, performans ya da memnuniyet ölçüp, kuramsal olana geri dönen “uygulama bilimselliği” (*scholarship of application*) kurgulayabilirler.
- d. Bütün önceki bilimsellik kategorilerini içeren ya da dışlayan biçimde, belli görüngüleri ve sonuçları eğitim aracı olarak eğitim ürünleri üzerinden değerlendiren; eğitimden sonuçlar çıkaran ya da eğitim temrinlerinin amaçlarını değiştiren; ya da bir konu üzerinde kısaca, eğitim amaçlı önermeler geliştiren; bir görünüşün o güne kadarki birikimini kolektif ya da tikel yeniden öğrenme biçimi olarak kurgulamayı hedefleyen “öğretim bilimselliği” (*scholarship of teaching*) bilgisi üretebilirler.

Bu yaklaşımların hiçbiri birbirine egemen değildir; mesele azınlık görüşünün/tikelliğin, tümel üzerinde egemenlik kurması, iktidara gelmesi değil; tümel olanın amaçlanarak, kendi sözünü üretirken, bağlamsal olarak o sözün sınırlarının, önemini, gelecekteki vaatlerinin ve potansiyelinin farkına varması ve böylelikle, farklı bilimselliklere yaşam hakkı tanıyan bir yapının ortaya çıkmasıdır.

Daha da iyisi, mimarlık-planlama-tasarım alanındaki bir bilimsel derginin bu alanlardaki ‘söz’ün akışı, hatta “söz’ün trafiği” ve “söz’ün trajiği” ile ilgilendiğini, yazı kurulu üyeleri ve derleyeninin edim ve söylemleriyle kanıtlaması olacaktır.

Kırkıncı yılını başarıyla geride bırakan *ODTÜ MFD / METU JFA*, bu türden üst-anlatılar düzeyinde yeni atılımlara girişebilir. Yine, yeni, yeniden....

Başarı dilekleriyle.

ODTÜ BASIM İŞLİĞİ 1976-

Seyit KAPUSUZ*

Mimarlık Fakültesi Basım İşliğı 1976 yılında kuruldu. İşliğin ilk çalışanı şu anda aramızda olmayan Mustafa Ekinci'dir. Genel matbaacılık konusunda deneyimi olan arkadaşımıza, teksir basımında yardımcı olarak İzzet Güzel ve fotokopi basımında yardımcı olarak Ramiz Yıldırım katılmışlardır. Basım ve çoğaltma işleri 1979 yılına kadar bir adet *multilith* marka baskı makinesi ve bir adet giyotin ile sürdürülmüştür.

Arkadaşlarımız, 1979 Yılında Dekan Prof.Dr.Mustafa Pultar ve yardımcıları Suha Özkan ve Mete Turan'ın görev yaptığı dönemde, yeni personel talebinde bulunmuşlardır. Bunun üzerine, film ve montaj teknisyeni olarak (fotomekanist) Seyit Kapusuz, mücellit (cilt yapımı ve kağıt kesiminden sorumlu) olarak Abidin Tüfekçioğlu işe alınmışlardır. Kısa bir süre sonra, bir adet Heidelberg ofset baskı makinesi, bir adet film çekim makinesi ve bir adet agrandizör ile Basım İşliğı'nin makine donanımı genişletilmiştir. Bu tarihten sonra, Fakülte Yayınları yanı sıra Üniversitemizin mezuniyet diplomaları, haber bültenleri ve ODTÜ'lüler Dergisi ve benzeri işler de Basım İşliğı'nde basılmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda, personel eksikliği sorunu ortaya çıkmıştır. 1981 Yılında, o tarihlerde en ileri teknoloji olarak IBM Dizgi Makinesi alınmıştır. Bu tarihte, bu baskı makinesini kullanacak olan Gülten Sertkaya ve ofset baskı makinesini kullanacak olan Dursun Demir ve Ali Demir ve fotomekanist olarak Alaattin Şenlik Basım İşliğine katılmışlardır.

1990 Yılında kurulan ODTÜ Matbaası, Basım İşliğinin yükünü hafiflettiyse de, bu tarihten sonra büyüyen kadro ve genişleyen makine donanımının sağladığı imkanlarla yoğun bir çalışma dönemine girilmiş, Fakülte yayınlarında hızlı bir artış olmuştur. 1990 sonrasında Basım İşliğı'ne dizgici olarak Derya Balcı ve ofsetçi olarak Haydar Gökkurt katılmışlardır. Bu kadro ile uzun bir süre çalışmalara devam edildiye de emekli olanlar ve ebediyen aramızdan ayrılanlarla kadro küçülmüştür. Bunun üzerine, 1990'lı yılların sonuna doğru, kısa bir dönem sekreter olarak Ayşe Gümüşcan, grafik tasarımcı olarak Gürbüz Fehim basım işlerine yardımcı

* ODTÜ MFD Teknik İşler ve Baskı Sorumlusu

olmuşlardır. Bu tarihlerde, ofset baskıcı olarak Hacı İnaltun kadroya alınmıştır. Basım İşliği bugün, 2000 Yılında grafik tasarımcı olarak göreve başlayan Güliz Korkmaz Tirkeş, Basım İşliği sorumlusu ve montaj ve fotokopi hizmetlerini yürüten Seyit Kapusuz ve ofset baskı ve kalıp yapım işlerini yürüten Hacı İnaltun ile birlikte çalışmalarını sürdürmektedir.

Mimarlık Fakültesi Basım İşliği çalışanları

Seyit Kapusuz montaj çalışması sırasında.

Mimarlık Fakültesi Basım İşliği'nde yoğun bir çalışma günü.

MİMARLIK FAKÜLTESİ DERGİSİ 40. YIL SERGİSİ

Duygu CİHANGER*

Mimarlık Fakültesi Dergisi'nin yayın hayatına başlamasının 40. yılı etkinlikleri kapsamında derginin tarihsel sürecini özetleyen ve bu süreçte ürettiği bilgiyi derleyen bir sergi düzenlenmiştir. Mimarlık Fakültesi Dekanlık Sergi Salonu'nda 25 Aralık 2015 tarihinde açılışı yapılan sergi, 10 Ocak 2016 tarihine kadar ziyarete açık kalmıştır. Derginin yıllar içerisinde sağladığı bilgi birikimini çözümlenmeyi amaçlayan görsel araçlar, derginin ilk dönemlerine ait yazışmalar, basılı dergi kopyaları, dergi kapakları gibi belgelerin yanı sıra, geçtiğimiz kırk yılda dergide yayınlanan makalelerin içeriğini çözümlenerek yeni bilgi sunmayı amaçlayan grafiklerdir. Sergi mekanının fiziksel bileşenleri; tarihsel süreci, yazı düzeltmelerini, dergi kapaklarını ve bugüne değin basılan makalelerin başlık ve anahtar kelimeleri kullanılarak hazırlanan grafikleri gösterir yedi adet panonun yanı sıra derginin ilk sayıların örnekleri, dergi sunum platformu, sergi görüş defteridir.

Sergi panolarında, derginin yayın hayatı sürecini tarihsel bir anlatımla kurgulamak yerine, bu süreç içerisinde basılan 422 makalenin, Fakülte bileşenlerinden olan mimarlık, planlama ve tasarım alanına dair neler söylediği değerlendirilmiştir. Sergi bu anlamıyla geçmişten günümüze, derginin içeriği ile somutlaştırdığı ve ölümsüzleştirdiği bilgi birikimine değer vererek yeniden yorumlamayı hedeflemektedir. Ancak, bu bilgi birikimi, derginin tarihsel değeri ve yayın kurulunun değerli çalışmaları ile varolduğundan, 1975 yılı baskı tarihli ilk sayıları içeren ve ilgili dönemsel çalışmaları özetleyen *geçmiş* ve *anı* kesitleri ile başlamakta. Derginin önemli bir belirteci olan ve yıllar içerisinde kendine has bir tasarım kimliği ve niteliği geliştiren *kapakları* gösterir panonun ardından, bugüne kadar basılan makale başlıklarından derlenen ve *kelimeler* olarak adlandırılan grafik yer almaktadır. Özellikle Derleyenlerin üstlendiği görevin içeriğini, bir makalenin yayına hazırlanmasındaki *düzeltilme* süreçlerini özetledikten sonra makale içeriklerine, yazarların mesleklerine ve şehirlerine dair *ilişkiler* gösterilmektedir. Sergi, makalelerin yayına kabulü sürecine inceleme ve yorumlarıyla önemli katkı koyan hakemlerin isimleri ile devam etmektedir.

* Sergi Düzenleyicisi: Duygu Cihanger
Yardımcı: Ecem Kutlay
Açılış: 25 Aralık 2015 - ODTÜ Mimarlık
Fakültesi Sergi Salonu, ODTÜ, Ankara

MFD 40. Yıl Sergisi açılışı

KELİMELER VE İLİŞKİLER

1975-2015 yılları arasında toplam 684 yazara ait 422 makale basılmış olması, derginin yayın ilkelerine, içeriğine bakmak ve çözümlenmek adına önemli bir veri seti sunmaktadır. Derginin geçmişinin değerlendirilmesi ve bu geçmişe ait verilerin çözümlenmesi ve sentezlenmesiyle yeni bilgi üretilebilmektedir. Bu yeni bilgi edinmenin amacı bir anlamda dünya, ülke ve Fakülte belleğinin günümüzde anlamlandırılması ve geleceğe taşınmada atılacak adımların belirlenmesine katkı sunmaktır. Bu amaçla yapılan araştırmalar sonucu hazırlanan *kelimeler* ve *ilişkiler* grafikleri büyük önem taşımaktadır.

Kelime Bulutu

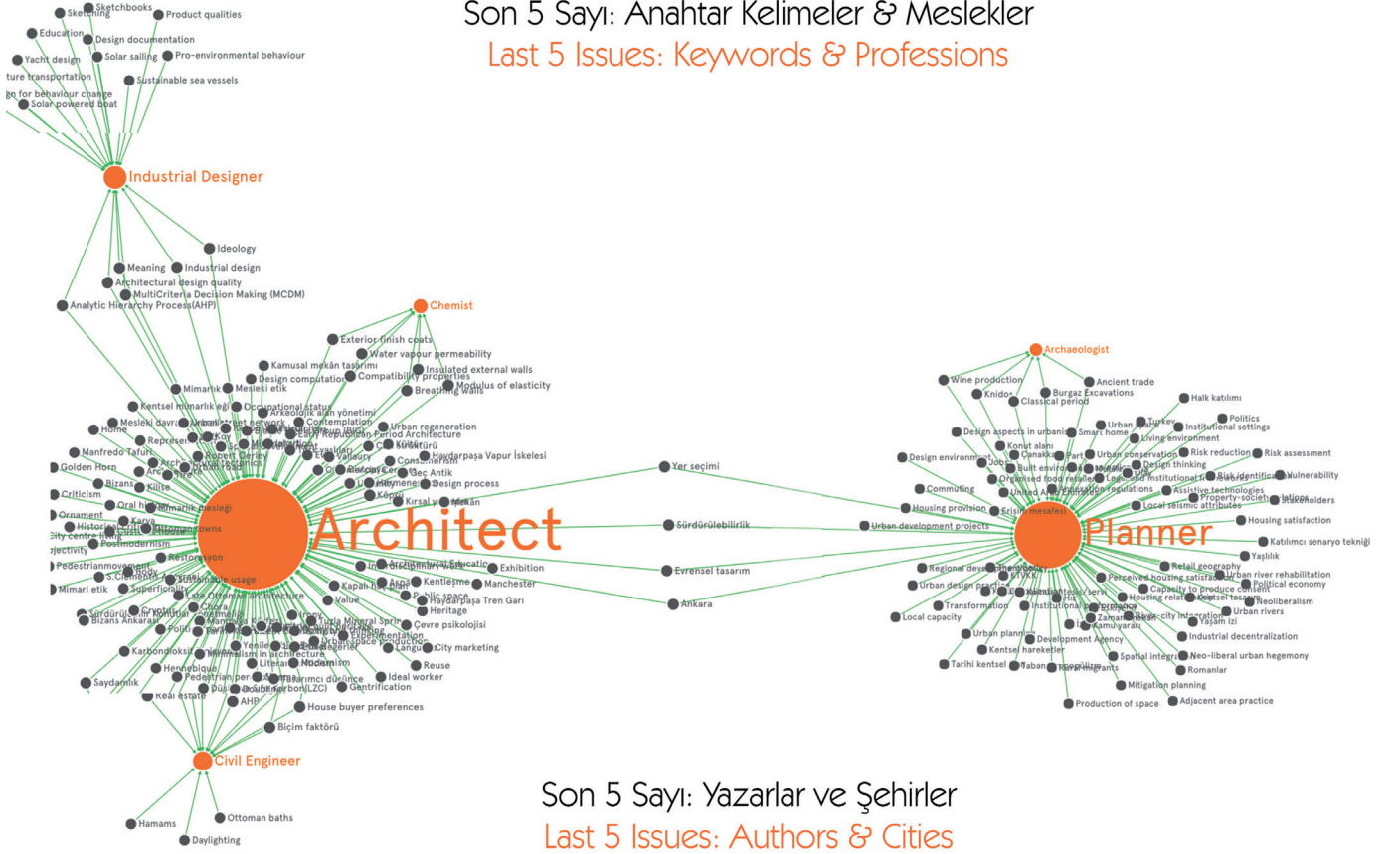
Dergide 1975'ten bugüne yayımlanmış toplam 422 makalenin başlığı derlenerek, bir *kelimebulutu(wordcloud)* programına aktarılmıştır. Bu program, veri setindeki kelimeleri kullanım sıklıklarına göre ölçeklendirmekte, en sık kullanılan kelime sonuç grafiğinde en büyük olarak gösterilmektedir. Mimarlık Fakültesi Dergisi'nin kırkı yıllık yayın hayatında basılan makale başlıklarından üretilen bu grafikte "architecture (mimarlık)", "tasarım (design)", "kentsel (urban)" ve "mimari (architectural)" kelimeleri öne çıkmaktadır. Bünyesinde mimarlık, planlama ve tasarım bölümlerini barındıran Fakülte Dergisi'nin bu ana kavramları içermesinin önemi yanında, söz konusu görselin ilettiği diğer bir önemli sonuç kullanım sıklığı ikinci derece olan kelimeleri inceleyince ortaya çıkmaktadır. Özellikle *yöresel (vernacular)*, *çevre (environment)*, *Osmanlı (Ottoman)*, *konut (housing)*, *eğitim (education)*, *Ankara*, *İstanbul*, *planlama (planning)* ve *koruma (conservation)* gibi kavramların hakimiyeti, makalelerde en fazla araştırma yapılan alan ve örnek alanları göstermektedir.

İlişkiler (Relations)

Derginin 30 ve 31. ciltlerine ait iki sayının ve araştırmanın yapıldığı zaman diliminde en son baskı olan 32. cildin 1. Sayısında basılmış olan tüm makalelerin anahtar kelimelerinin, yazar meslekleri ve şehirleriyle derlenerek bir veri seti oluşturulmuştur. *Graphcommons* programıyla yeniden düzenlenen veri setinde planlama, mimarlık ve tasarım meslek alanları ana bağlantı odakları olarak tutulmuş ve aralarındaki ilişkiler ise bu yazarların makalelerinde kullandıkları anahtar kelimelerle kurulmuştur. Bu çalışmanın amacı özellikle son dönemde planlama, mimarlık ve tasarım alanından dergiye ne yoğunlukta ve hangi konular üzerinde yazılar yer aldığını göstermenin yanı sıra bu bilim dalları arasındaki ilişkilerin hangi kavramlarla kurulduğunu ortaya koymaktır. Çalışmanın sonucuna göre son beş sayıdaki yazarların çoğu mimardır. Sırasıyla şehir plancısı ve endüstri ürünleri tasarımcıları ve inşaat mühendislerinin takip ettiği bu

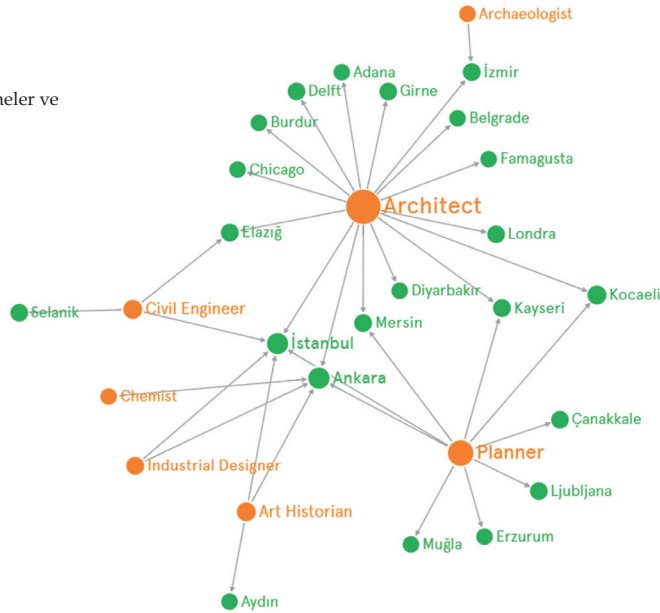

Son 5 Sayı: Anahtar Kelimeler & Meslekler Last 5 Issues: Keywords & Professions

Son beş MFD sayısında anahtar kelimeler ve meslekler

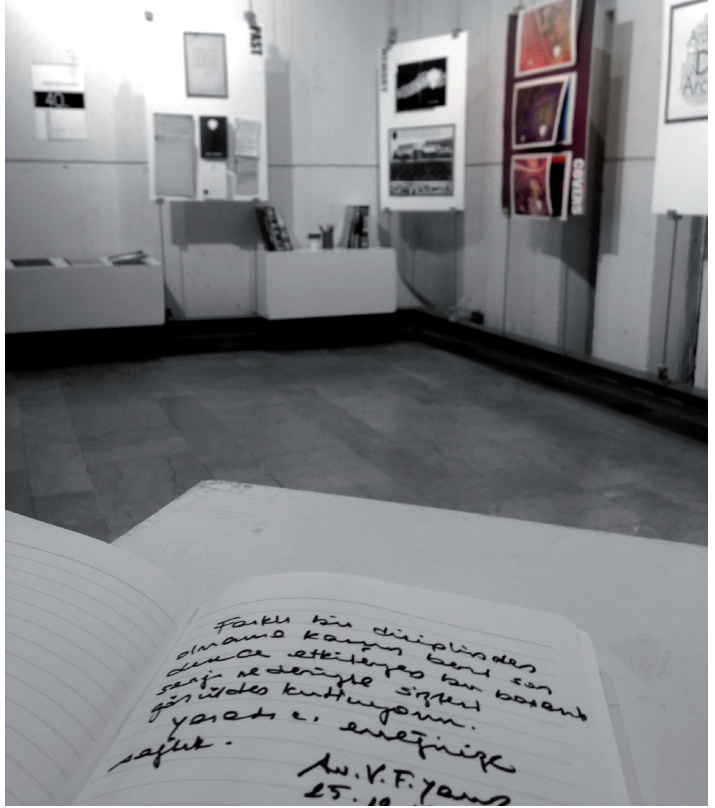
Son 5 Sayı: Yazarlar ve Şehirler Last 5 Issues: Authors & Cities

Son beş MFD sayısında yazarlar ve yaşadıkları şehirler

sonuca göre mimar ve plançı yazarların anlamlı ortak ilgi alanları *yer seçimi*, *Ankara*, *evrensel tasarım*, *sürdürülebilirlik*; mimar ve endüstri ürünleri tasarımcılarının ortak ilgi alanları *endüstriyel tasarım*, *mimarî tasarım nitelikleri* gibi kavramlarla belirlenmektedir. Yazarların bağlı oldukları üniversitelerin yer aldığı şehirler Türkiye ve dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunmaktadır ancak bu araştırma kapsamında İstanbul, Ankara, Kayseri ve Mersin illerinin öne çıktığı görülmektedir.

MFD sayıları ve düzenleme
MFD 40. Yıl Sergisi ve anı defteri

MFD sayıları, sergi salonundan genel görünüm

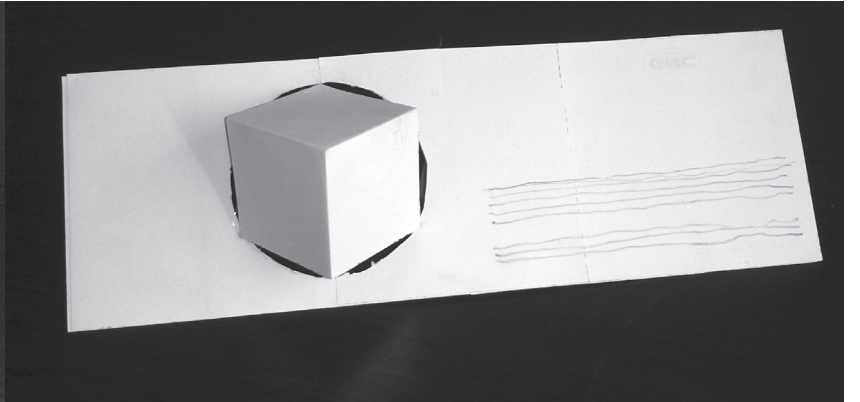
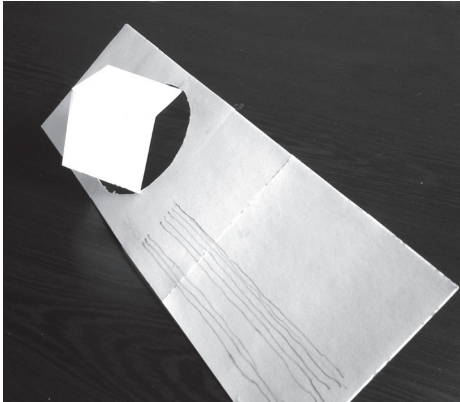
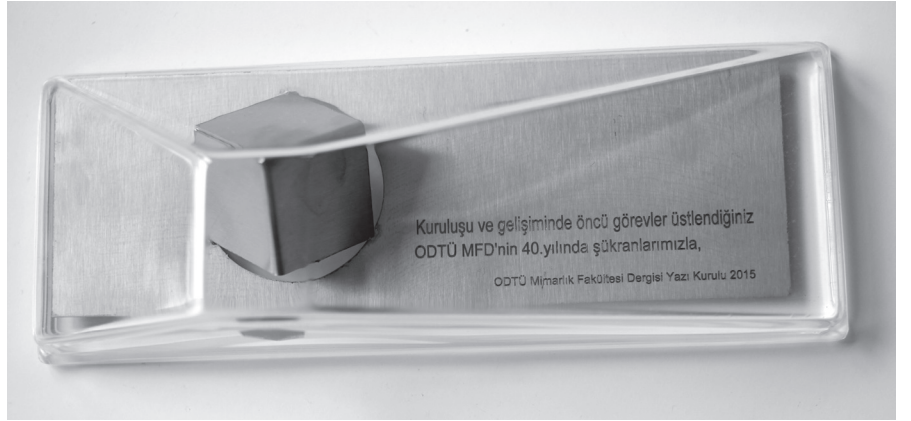

ODTÜ MFD 40. YIL ANI NESNESİ

Tasarım: Mehmet Asatekin

Gerçekleştirme: Ataman Özdemir

Kuruluşu ve gelişiminde öncü görevler üstlendiğiniz ODTÜ MFD'nin 40. yılında şükranlarımızla, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi Yazı Kurulu 2015.

Anı nesnesi ilk örnek tasarım, Mehmet Asatekin.